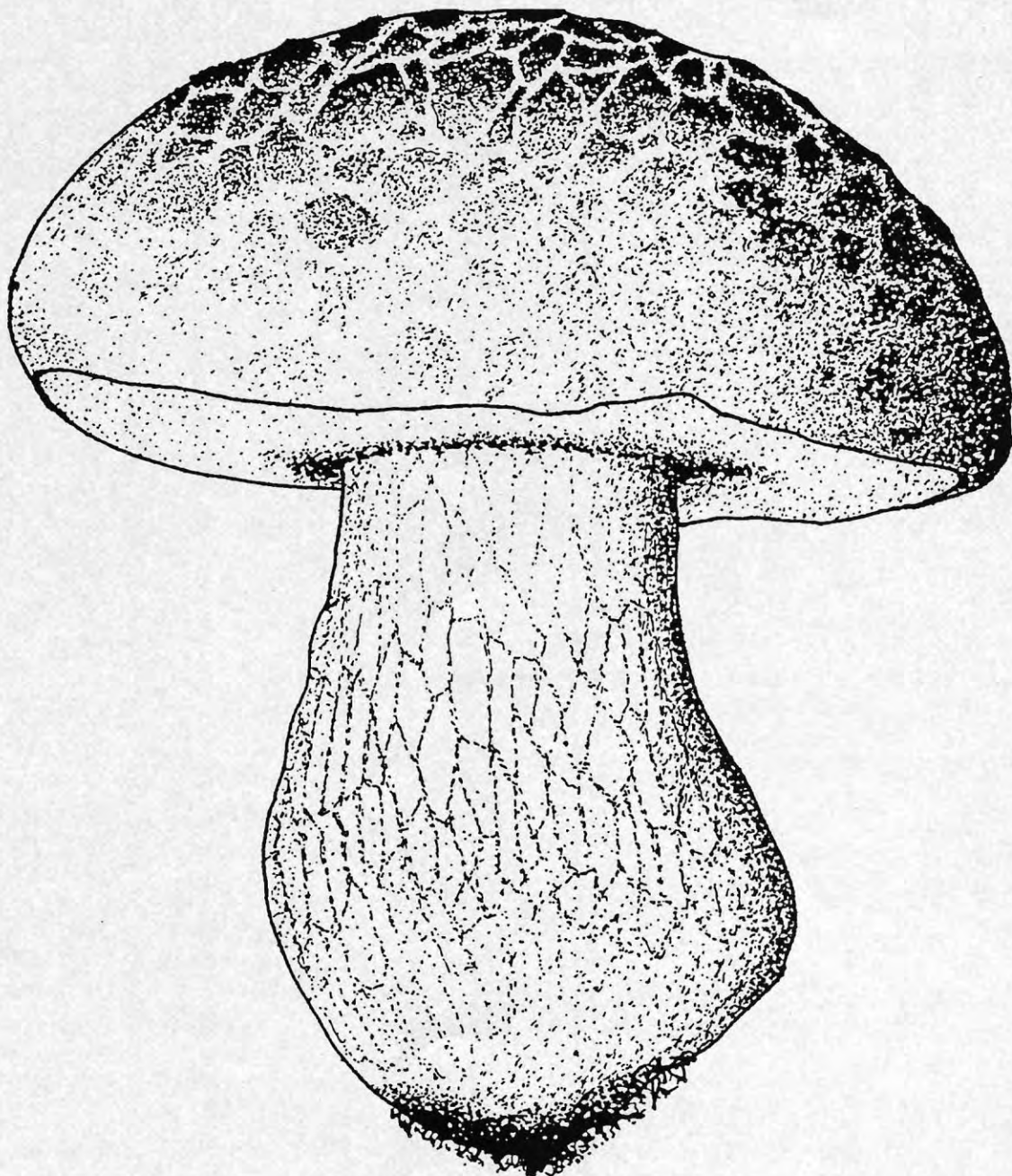

Afgiftekantoor: Hoboken 1

AMK Mededelingen

Mededelingen van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.
15 september 1995

verschijnt driemaandelijks
95.3

Inhoud AMK Mededelingen 95.3

F. Dielen	
Editoriaal	69
A. de Haan, L. Lenaerts & J. Volders	
Een kijk op de kenmerken in het subgenus <i>Telamonia</i>	70
H. De Meulder	
Op stap met een "Rabassier"	78
A. Verbeken, A. Fraiture & R. Walley	
Violetverkleurende melkzwammen in België	82
C. Verscheure	
Adonisklokje (<i>Mycena adonis</i>) in het natuurreservaat "De Gulke Putten" te Wingene	98
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de tijdschriften	98
J. Schreurs	
Verzoek om medewerking	100
Activiteiten	101

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, H. De Meulder, F. Dielen, J. Schavey, K. Van de Put, R. Walley
hoofdredacteur: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde
tikwerk: M. Heylen-Van Den Bosch, Koolmijnlaan 310, 3550 Heusden-Zolder
verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette (zowel van 3.5" of 5.25") gemaakt met tekstverwerkingsprogramma Word Perfect 6.0 of lager zijn ook van harte welkom. Voor andere ASCII-bestanden kan U contact opnemen met de redactie.

Teksten op diskette kunnen rechtstreeks gestuurd worden naar de hoofdredacteur, Emile Vandeven, Opperveldlaan 14 te 1800 Vilvoorde tel.: 02/267.74.18. Geschreven of getikte teksten moeten naar Mieke Heylen-Van Den Bosch, Koolmijnlaan 310 te 3550 Heusden-Zolder gezonden worden.

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

Artikels moeten minstens een maand voor het verschijnen van het volgend nummer bij de redactie zijn. Artikels die niet op diskette staan dienen minimum zes weken voor het verschijnen ingeleverd te worden.

Figuur omslag: *Boletus radicans*, Wortelende boleet (tekening: H. De Meulder)

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde

Editoriaal

F. Dielen

Met ontzetting en diepe verslagenheid vernamen we op 16 juni de verdwijning in het Zwitserse Wengen van ons lid Albert Pellegroms. Albert verdween daar op 12 juni na een wandeling. Alle opzoekingen, de eerste dagen met honden en een helikopter, later door verwanten zelf bleven tot hiertoe zonder resultaat.

Albert Pellegroms is een trouw lid van onze vereniging en was vrijwel altijd aanwezig op onze excursies, werkavonden, weekends en jaarlijkse werkweek in de Duitse Eifel.

Machteloos moeten we wachten op opheldering. Hopelijk in de volgende mededelingen meer gegevens.

Hoewel het verdwijnen van Albert Pellegroms op velen van ons een zware stempel blijft drukken gaan onze mycologische activiteiten verder. De hitte golven tijdens de maanden juli en augustus hebben de groei van paddestoelen wel geremd doch dit bood dan weer de gelegenheid met wat meer aandacht naar de kleinere fungi te zoeken.

De jaarlijkse werkweek in de Duitse Eifel heeft door de aanhoudende droogte de verwachtingen niet ingelost. Het was zoeken naar de laatste vochtige plaatsen bij vrijwel onbestaande berggrivertjes. Dit bracht enkele mooie russula's en kleinere plaatjeszwammen op. Toch hebben de 30 deelnemers, waaronder enkele Duitse en Luxemburgse collega's, zich kunnen bezighouden met materiaal dat anders minder aan bod komt, zoals ascomyceten en korstzwammen. Afsproken werd de verplaatsing volgend jaar te verschuiven naar eind september.

Tijdens haar zitting van 20 juli 1995 heeft de Bestendige Deputatie van de Provincie Antwerpen de Antwerpse Mycologische Kring erkend als wetenschappelijke vereniging. Dit betekent dat onze vereniging vanaf 1997 in aanmerking komt voor subsidie.

Zoals in vorig nummer reeds vermeld liggen enkele data voor de viering van 50 jaar Antwerpse Mycologische Kring in 1996 reeds vast.

Op zaterdag 11 en zondag 12 mei 1996 wordt ter gelegenheid van de 19de nationale tentoonstelling van voorjaarszwammen die in 1996 door onze vereniging wordt ingericht een nevententoonstelling opgezet over 50 jaar A.M.K.. Waar dit zal doorgaan ligt nog niet vast.

Op zaterdag 23 november 1996 zal een academische zitting plaats vinden met referaten van onze leden in de Keurveldzaal van de Zoo te Antwerpen. De viering zal worden afgesloten met een banket in het Switel Hotel te Antwerpen.

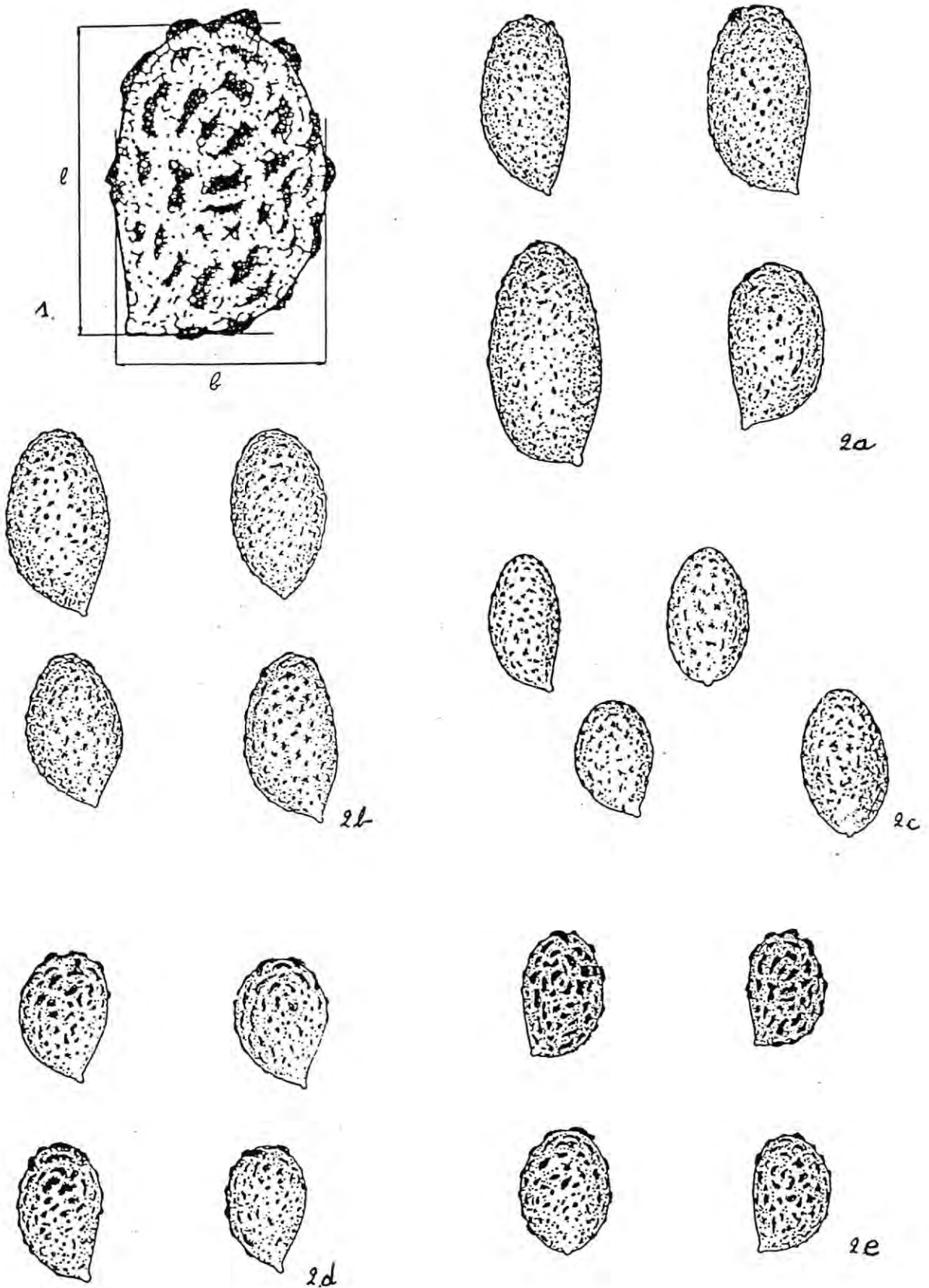
Een ontvangst in het provinciehuis is eveneens voorzien, maar deze datum is nog niet bekend.

Meer gegevens volgen ten gepaste tijde.

Ook van AMK Mededelingen wil de redactieraad in 1996 iets bijzonders maken. Hoewel het geen probleem is om ons tijdschrift te vullen willen we een oproep doen aan al onze leden om ter gelegenheid van ons 50 jarig bestaan een artikel te schrijven over hetgene waarmee ze bezig zijn op mycologisch vlak. Het hoeft geen lang artikel te zijn en het is geen verplichting om er microscopische tekeningen bij te maken. Hebt U toch nog drempelvrees aarzel dan niet om contact op te nemen met de leden van de redactieraad. Zij zullen U graag met raad bijstaan.

Indien U materiaal zou bezitten dat dienstig zou kunnen zijn voor de tentoonstelling over 50 jaar A.M.K. verzoeken we dringend dit te laten weten aan een van de bestuursleden. We denken hier vooral aan onze oudere leden. Bij voorbaat hartelijk dank.

Dichterbij zijn de demonstratiedagen in het Vrijbroekpark te Mechelen op 7 en 8 oktober en de jaarlijkse tentoonstelling in het Peerdsbos te Brasschaat op 14 en 15 oktober. Alle leden zijn hierop natuurlijk van harte welkom.

Plaat I: fig.1: hoe de spore juist meten fig.2: verschillen in vorm, grootte en ornamentatie a: *C. casimiri*, b: *C. hinnuleus*, c: *C. hemitrichus*, d: *C. saniosus*, e: *C. cf. raphanoides* var. *furfuraceus*

Een kijk op de kenmerken in het subgenus *Telamonia*

A. de Haan*, L. Lenaerts**, J. Volders***

* Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout

** Fonteinstraat 8, 3560 Lummen

*** Weverstraat 9, 2440 Geel

Summary

In most fungus floras, the determination of cortinariid-species is based upon macroscopical features. Therefore, many mycologists assume, that no microscopic differences between these species exist.

During two years of intensive research in Cortinariid, in particular the subgenus *Telamonia*, we discovered that there are many differences in shape, ornamentation and size of the spores, but also in the structure of the gill trama and cap cuticle, in size and contents of basidia and marginal cystidia, and the thickness of the subhymenium.

In this article we describe and illustrate some of these structures and at the same time we discuss several difficult macroscopic elements used in some keys to the species of *Telamonia*.

Inleiding

Het determineren van gordijnzwammen gebeurt vaak uitsluitend op basis van macroscopische kenmerken. De meeste flora's vermelden alleen wat summere gegevens over de microscopie van de sporen en van de eventueel aanwezige cystiden. Veel mycologen zijn er dan ook van overtuigd dat gordijnzwammen (bijna) uitsluitend gedetermineerd moeten worden op basis van macroscopische kenmerken zoals kleur, grootte enz. Zij menen dus ook dat er zeer weinig microscopische verschillen tussen de soorten bestaan.

Tijdens twee jaar intensief onderzoek in het subgenus *Telamonia* verzamelde de werkgroep een aantal bevindingen over macro- en microscopische kenmerken die in de toekomst voor determinaties nuttig kunnen zijn. De bruikbaarheid ervan zal nog moeten blijken. In dit artikel worden deze bevindingen besproken. Tevens wordt de aandacht gevestigd op een aantal moeilijkheden bij het gebruik van bestaande sleutels.

De collecties werden door Jaak Van de Meersche gefotografeerd. Bovendien werden van een aantal collecties, dezelfde dag nog van het vers materiaal, aquarellen gemaakt door Omer Van de Kerckhove (aquarellist van de Nationale Plantentuin te Meise). Deze documenten blijken soms van doorslaggevend belang bij het beoordelen van macroscopische determinatiekenmerken.

Macroscopie

1. Kleur van de steel

In de sleutel van Moser (1983) over de *Telamonia's*, (p. 391-393) wordt in keuze 8 en 8* een onderscheid gemaakt tussen een witte steel, een oker tot bruine steel en een steel gans of tenminste aan de top ("und in der Jugend") met blauwe of violette tint.

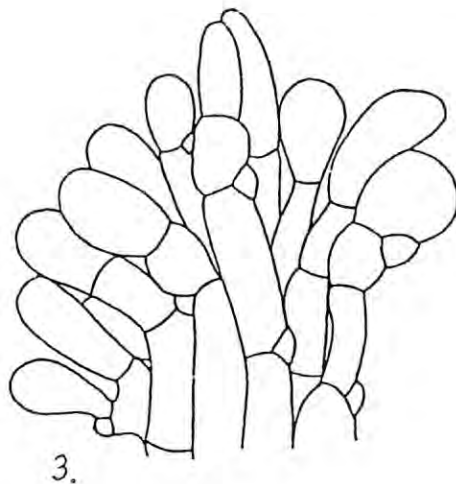
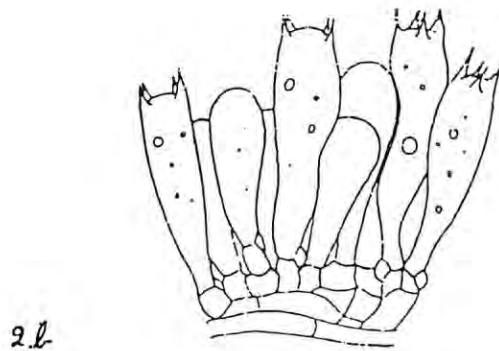
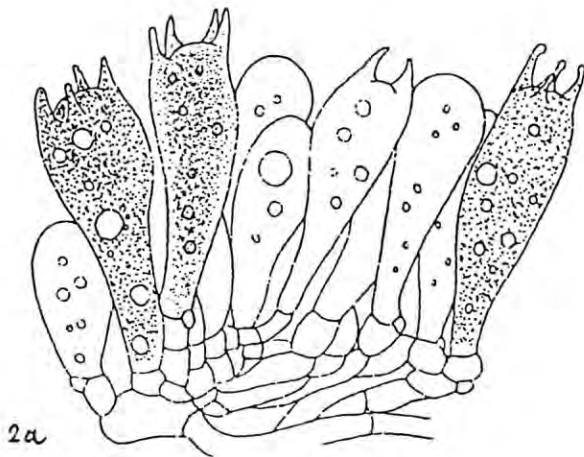
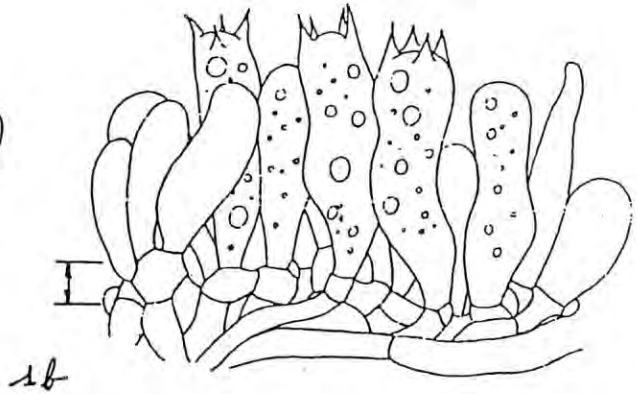
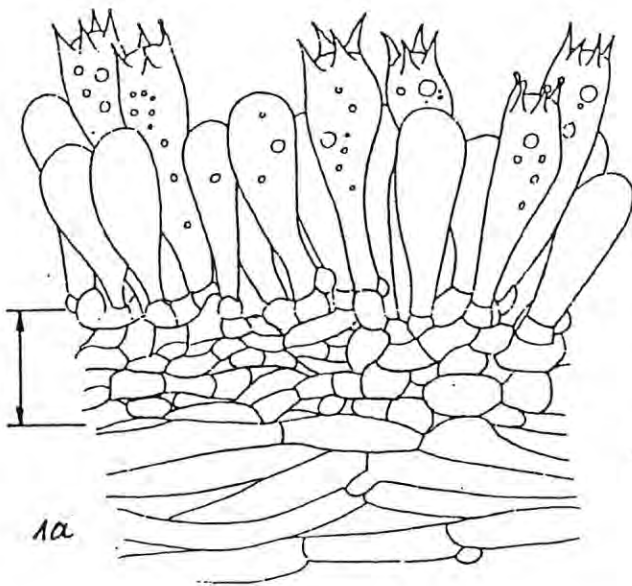
Om de steelkleur goed te kunnen beoordelen moet men naar onze mening zowel de kleur van het vlees, de kleur van de cortex-vezels als de kleur van het eventueel aanwezige velum beschrijven. Vaak is de kleur van de oppervlakkige vezels niet gelijk aan die van het merg.

Een witte steel moet volgens ons zowel witte oppervlakkige vezels als een wit merg hebben. Bovendien blijft de witte kleur aanwezig in het exsiccataat. Een witte steel kan echter iets bruin verkleuren aan het oppervlak waar hij gekwetst wordt. Dit mag geen bezwaar zijn om de steel wit te noemen.

Een oker tot bruine steel heeft dus een oker tot bruin merg. De steel wordt donkerbruin in het exsiccataat. Vaak is de cortex van een bruine steel, wit of zilverachtig.

Voor de blauwe of violette kleur in de steel(top) dient een onderscheid gemaakt tussen het begrip **tint** en het begrip **grondkleur**. Dit onderscheid kan misschien best als volgt bekeken worden: een blauwe of violette tint is vluchtig (verdwijnt snel na het plukken of wordt onduidelijk); een blauwe of violette grondkleur daarentegen is tevens aanwezig in het merg en blijft vele uren aanwezig. De vraag stelt zich of Moser in keuze 8 en 8* (maar ook in keuze 10 en 10*) van zijn *Telamonia*-sleutel, i.p.v. het woord tint ("Tönen") niet beter grondkleur ("Grundfarbe") zou hebben gezet. Mogelijk wordt immers een langdurig en duidelijk aanwezige blauwe of violette kleur aan de steel(top) bedoeld en niet de zeer lichte, blauwe tot purpere schijn die onder andere ontstaat in een steel(top) wanneer een bruin merg bekleed is met wittige vezels.

Het juiste belang van deze blauwe of purpere kleuren in de steel (en ook deze in de jonge plaatjes) zal nog wel lang een discussiepunt blijven bij het determineren van gordijnzwam-

Plaat II: fig.1: verschillen in dikte van het subhymenium: a: *C. saniosus*, b: *C. hinnuleus* var. *furfuraceus*,
 fig.2: basidiën kunnen verschillen in grootte, vorm en inhoud a: *C. casimiri*, b: *C. saturatus*, fig.3:
 cheilocystiden ontspringen op hyfen uit het trama: *C. saturatus*

men. Het is nog onvoldoende bekend welke fysische en chemische factoren een rol spelen bij deze kleurenwaarnemingen.

2. Velum op hoed en steel

De eerste vraag in de sleutel van Moser gaat over de kleur van het velum (hier wordt niet de kleur van de cortina bedoeld). De kenmerken van het velum kunnen best onmiddellijk op het terrein (of zo snel mogelijk) beschreven worden. Deze beschrijving moet zo volledig mogelijk zijn: vlokken, ring, ringzone, cortina, guirlandes,... Men moet een duidelijk idee hebben over de uitgebreidheid van dit velum. Dit kan van groot belang zijn in keuze 14 en 14* van de sleutel van Moser en zeker in de sleutel van de Flore van Kühner & Romagnesi (1953). Deze velumkenmerken zijn immers na een aantal uren veel minder goed te beoordelen en wanneer weinig velum aanwezig is kan de kleurbevestiging achteraf moeilijkheden opleveren. Bij de AMK-werkgroep worden deze kenmerken op het terrein op dictafon ingesproken.

3. Hoedkenmerken bij uitdroging

Genoteerd wordt of de hoed verbleekt bij uitdroging (= of de hoed hygrofaan is of niet). De verkleuring kan centraal beginnen (centrifugaal) of vanuit de hoedrand (centripetaal). Er wordt aan gedacht, om in de toekomst de duur nodig om de verkleuring duidelijk waar te nemen, exacter te noteren. De vraag stelt zich of de manier van uitbleken centrifugaal of centripetaal een constant kenmerk is. Omer Van de Kerckhove meldde immers voor sommige collecties andere waarnemingen hieromtrent dan de rest van de werkgroep.

4. Grootte van de paddestoel

De grootte is zoals bij alle Agaricales slechts een indicatief kenmerk en moet met de nodige omzichtigheid gebruikt worden.

5. Geur

De geur is een belangrijk kenmerk, maar niet altijd stabiel en waarschijnlijk variabel onder invloed van weersomstandigheden. (droog of vochtig).

6. Chemische reacties

Chemische reacties werden door ons tot nu toe niet systematisch getest. Op een aantal collecties werden reacties met KOH en fenol verricht. Beide reacties lijken weinig extra informatie op te leveren.

7. Fluorescentiereactie

Wij vragen ons af op welke manier Moser de fluorescentiereactie verrichtte. De werkgroep maakte voor deze proef methanolextracten van stukjes paddestoel zoals door Arnold (1993) beschreven. Na enkele dagen en dan weer na enkele weken werden de extracten bekeken onder de Woodlamp. De kleuren bleven dezelfde. Ze werden na enkele weken wel intenser. Op de gedroogde paddestoel zelf kon geen kleurreactie worden vastgesteld.

Volgens Moser vertonen de paddestoelen van het subgenus *Leprocybe* een veel duidelijker reactie dan deze van het subgenus *Telamonia*. Twee van onze waarnemingen tonen echter het tegengestelde aan. Zo bleek *Cortinarius saniosus* (een *Leprocybe*, hoewel hygrofaan) slechts een bleekblauwe reactie te vertonen terwijl *Cortinarius hinnuleus* var. *furfuraceus* (een echte *Telamonia*) een zeer intense witblauwe reactie vertoonde. Ook een "verkeerde" kleurreactie werd vastgesteld. *Cortinarius* cf. *raphanoïdes* moet volgens Moser een blauwgroene reactie vertonen. Onze collectie vertoonde echter een geelgroene reactie. Enkele vragen blijven daarbij onopgelost. Is de juiste techniek gebruikt voor de fluorescentiereactie? Is deze kleurreactie stabiel? De werkgroep stelt zich de vraag of het onderscheid *Leprocybe-Telamonia* houdbaar is. Vermoedelijk is de opvatting van Brandrud (1990-1992) juist, dat alle niet-slijmige gordijnzwammen zonder heldere kleuren alle tot het subgenus *Telamonia* gerekend dienen te worden.

8. Standplaatsgegevens

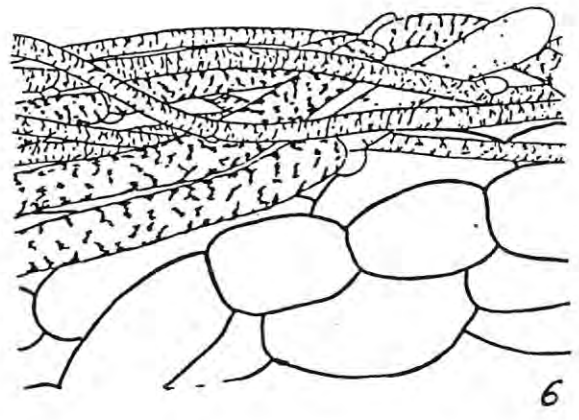
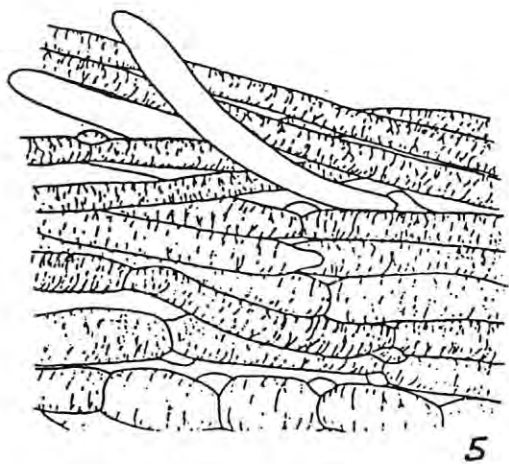
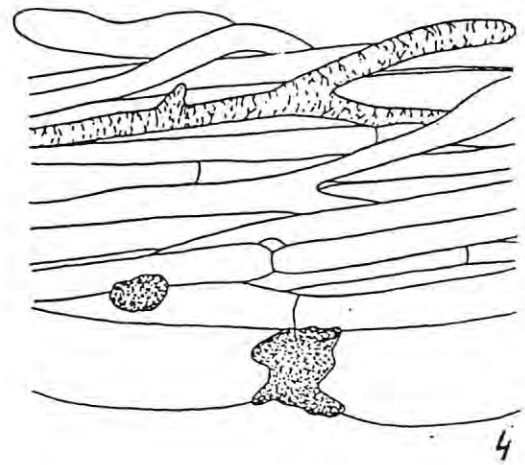
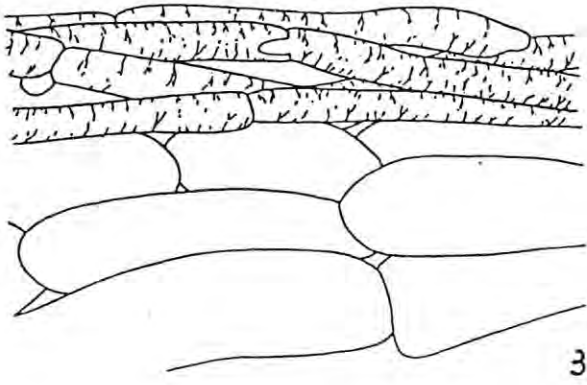
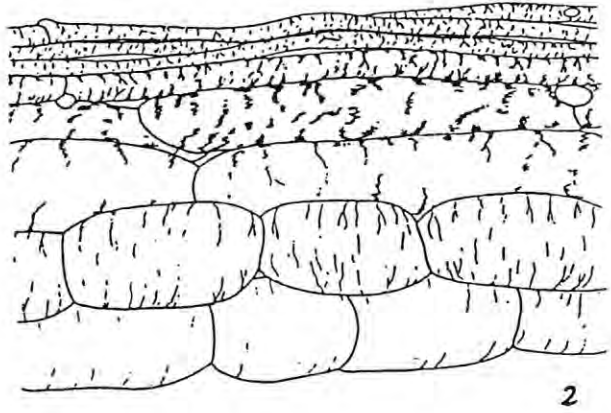
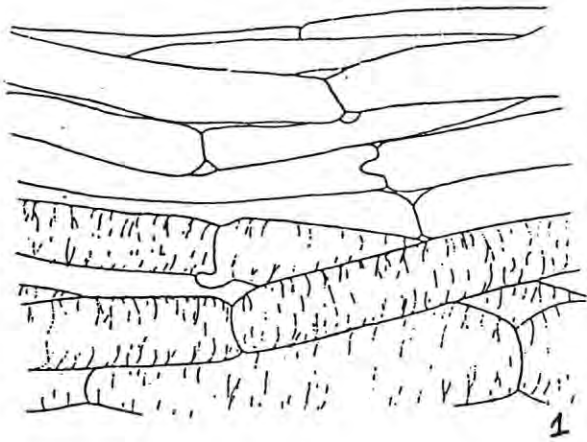
Voorlopig bestaat de indruk dat *Telamonia*'s veel minder duidelijk aan een bepaalde standplaats gebonden zijn dan meestal wordt aangenomen in de literatuur.

Microscopie

1. Sporen (Plaat 1)

De sporekleur varieert in dit geslacht van geel tot rosbruin. Het is een kenmerk dat, bij *Cortinarius*, niet gebruikt wordt bij het onderscheiden van de soorten. De kleurnuances zijn klein en sterk afhankelijk van de dikte van de sporee. De sporekleur onder de microscoop varieert in een NH₃-oplossing van geel tot rosbruin. Hierbij is het belangrijk deze kleur steeds te vergelijken in hetzelfde observatiemilieu. De kleur is vooral afhankelijk van de intensiteit van de ornamentatie, d.w.z. dat een zwaardere ornamentatie donkerder gekleurde sporen geeft.

De sporenafmetingen zijn zoals bij de meeste

Plaat III: verschillende vormen van pileipellis en epidermis: fig.1: *C. paleaceus*, fig.2: *C. species*, fig.3: *C. hinnuleus* var. *furfuraceus*, fig. 4: *C. raphanoides*, fig.5: *C. saniosus*, fig.6: *C. casimiri*

Agaricales een belangrijk en gemakkelijk te hanteren kenmerk. De sporenmaten zijn echter enkel beslissend wanneer er een duidelijk verschil is of wanneer ze samen voorkomen met andere macro- of microscopische verschillen. Zo kunnen sporenmaten binnen eenzelfde soort aanmerkelijk variëren. Zij variëren binnen het geslacht van 5-6 μm als minimum- en $\pm 15 \mu\text{m}$ als maximumlengte.

De sporevorm is even belangrijk, of belangrijker, dan de afmetingen, maar moeilijk te vatten onder woorden. Zeer nuttig zijn hiervoor getrouwe tekeningen. Bij de gordijnzwammen varieert de sporevorm van kort elliptisch, ovoid, obovaal, druppel- of traanvormig tot cilindrisch en zelfs bijna spoelvormig. Soms is er een duidelijke indeuking aanwezig aan de binnenzijde, boven de apiculus. De top is meestal breed afgerond, soms echter ook wat versmald. Nooit echter is er zoals bij vele Galerina- en Naucoria-soorten een duidelijke callus te zien.

De sporeornamentatie: alle cortinariussporen zijn geornamenteerd. De ornamentatie varieert van fijne wratjes en puntjes tot grove, soms duidelijke uitstekende wratten die nogal eens samenvloeien tot korte kammen. Dikwijls is de ornamentatie aan de top van de spore zwaarder. Het gebied boven de apiculus, aan de binnenzijde van de spore, is meestal minder geornamenteerd maar vormt nooit een duidelijk afgelijnde plage zoals bij vele Galerinasoorten. De ornamentatie is sterker gepigmenteerd dan de sporewand. Dit verklaart de meestal donkerdere sporenfiguur van soorten met sterk geornamenteerde sporen.

2. Trama

Een belangrijk kenmerk is de kleur van het trama onder de lichtmicroscopie in NH_3 . Deze varieert van bijna kleurloos over geel tot rossigbruin en paarsbruin. Zo kan de initiële paarse kleur, van de jonge plaatjes, gemaskeerd door de rijping van de sporen gemakkelijk worden vastgesteld bij rijpe exemplaren of bij gedroogd materiaal.

De tramahyfen kunnen per soort soms sterk verschillen in diameter. Bij sommige soorten is het trama glad of bijna glad terwijl het bij andere soorten duidelijk geornamenteerd is.

3. Subhymenium (plaat 2)

De dikte van deze hoekige cellenlaag die zich juist onder de basidiën bevindt kan van soort tot soort sterk verschillen. Soms is deze laag slechts enkele cellen dik, waarna ze overgaat in een hyfenachtige structuur. Bij andere soorten kan ze 8 tot 12 lagen dik zijn.

4. Basidiën (plaat 2)

De grootte van de basidiën kan sterk verschillen. Bij sommige soorten zijn ze niet langer dan 30 μm . Bij andere soorten begint de lengte bij 30 μm en bereikt zelfs 50 μm .

Ook de vorm van de basidiën is soms sterk verschillend, van knotsvormig tot cilindrisch, soms duidelijk ingesnoerd.

De inhoud is bij heel wat soorten hyalien, bij andere soorten bevatten ze een donkerbruin gepigmenteerde massa, die men necropigment noemt.

5. Cheilocystiden (plaat 2)

Cheilocystiden verschillen van soort tot soort in grootte en vorm, maar zijn niet altijd aanwezig. Soms bedekken zij de hele lamelrand, soms zijn ze slechts sporadisch tussen de basidiën aanwezig. Ze lijken meestal sterk op basidiolen (jonge basidiën), maar omdat ze geen gedifferentieerde inhoud hebben, een brede basis bezitten en eenduidig geplaatst op hyfen die veelal in het trama verdwijnen (basidiolen staan op het subhymenium), zijn ze met wat ondervinding relatief gemakkelijk te onderscheiden. Indien aanwezig moet de grootte, breedte en talrijkheid worden genoteerd.

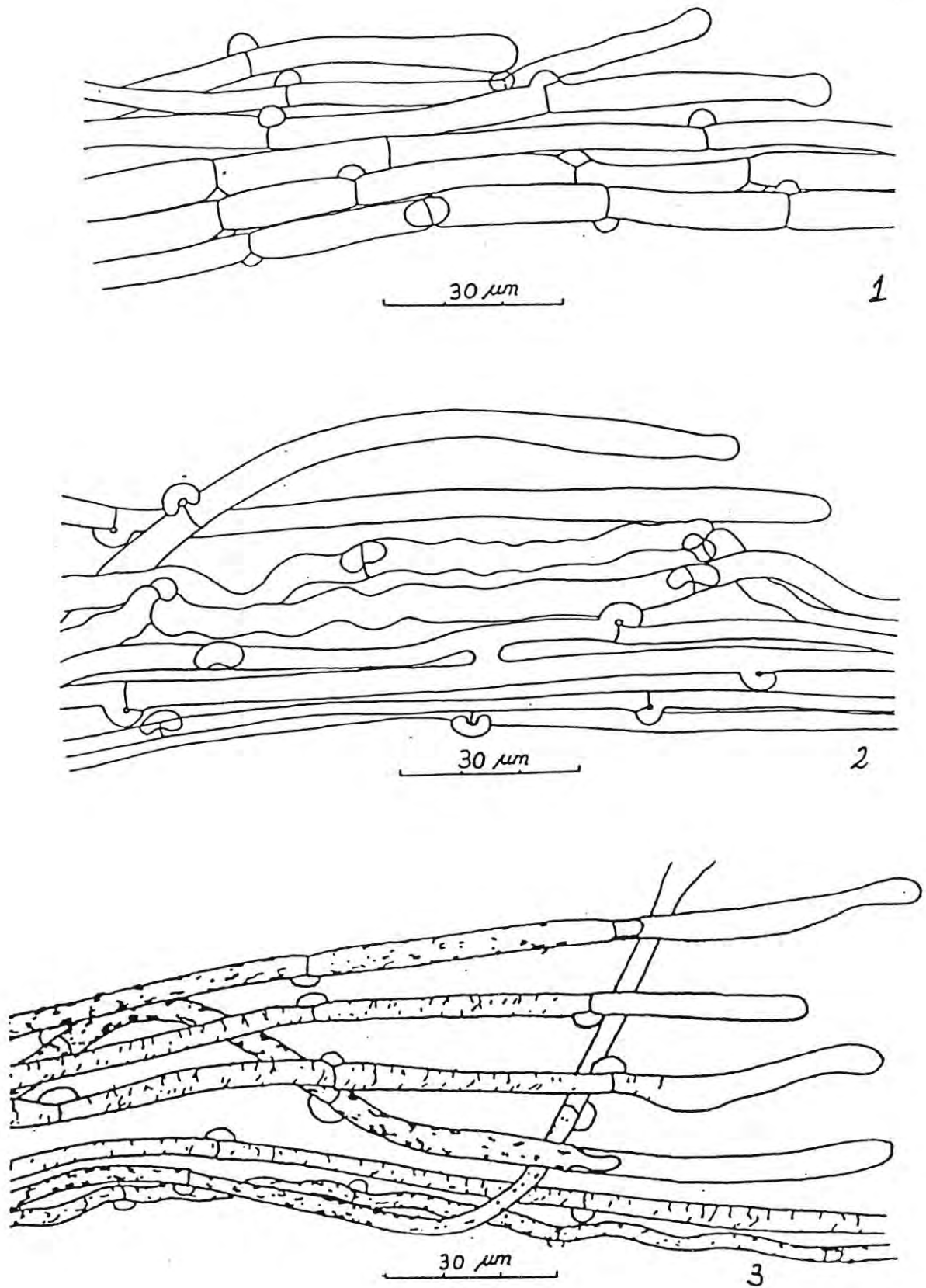
6. Hoedhuid (plaat 3)

Belangrijk is de opbouw van de bovenste laag (pileipellis) en de structuur van de daaronder liggende hypodermis. Beide lagen kunnen bestaan uit gladde of uit geïncrusteerde hyfen. De eindcellen van de pileipellishyfen kunnen glad zijn ook al is de hyfe zelf dan geïncrusteerd. Het incrusterend pigment vormt meestal een dwarse streping op de hyfen. Het pigment kan ook intracellulair aanwezig zijn, waarbij de kleurstof in de hyfen aanwezig is. Bij twijfel kan dit gemakkelijk worden nagegaan via de toevoeging van een suiker- of zoutoplossing aan het preparaat. Door de osmotische druk zie je het pigment in de hyfe samentrekken tot een klontje. Het pigment kan ook membranair aanwezig zijn. In dit geval lijken de celwanden sterk verdikt. Het pigment kan zich tenslotte ook als duidelijke pigmentklontjes verspreiden tussen de hyfen.

De pileipellis kan bestaan uit een dikke of een dunne laag hyfen: bij sommige soorten slechts 2 à 4 lagen, bij andere 12 tot 20 lagen of er tussen.

De pileipellis kan bestaan uit mooi op elkaar liggende hyfen. Andere soorten hebben een sterk verweven of een sterk vertakkende oppervlaag.

De hypodermis kan goed of weinig ontwikkeld zijn. Een goed ontwikkelde hypodermis vormt

Plaat IV: enkele vormen van velumhyfen: fig.1: *C. decipiens*, fig.2: *C. umbrinolens*, fig.3: *C. casimiri*

grote blaasvormige cellen met meestal duidelijk membranair pigment.

7. Velum (plaat 4)

Of het velum van *Telamonia*'s belangrijke microscopische verschillen vertoont is nog niet duidelijk. Wel blijken de velumhyfen van de eerste collecties duidelijk minder geïncrusteerd dan deze van de laatste collecties. In hoeverre dit kenmerk stabiel is en van belang voor het determineren is nog niet duidelijk. De eidelementen kunnen een verschillende vorm hebben: knotsvormig, cilindrisch met obtuse top of cilindrisch met subcapitate top. De eidelementen zijn minder of helemaal niet geïncrusteerd. De velumhyfen kunnen recht, gebogen maar ook erg kronkelend verlopen. Ze kunnen Y-vormig en H-vormig vertakken (dwarsverbindingen tussen hyfen). Op sommige plaatsen kan een wirwar van vertakkingen ontstaan. Septen van wisselende grootte zijn aanwezig in hetzelfde preparaat. De wand van de velumhyfen kan iets verdikt zijn (tot 0,5 μm) en meer of minder gelig (in ammoniak) oplichten onder de microscoop (idem voor de wand van de gespen).

De vlokken op de hoed van *Cortinarius paleaceus* en van *Cortinarius hemitrichus* zijn samengesteld uit niet-geïncrusteerde hyfen vertrekkend

vanuit de hoedhuid. Hun structuur is verschillend van de geïncrusteerde hyfen van het velum. Deze vlokken zijn dus tot schubben uitgegroeide bundels hoedhuidhyfen. De eidelementen van deze vlokken kunnen verschillende vormen aannemen: ze kunnen cilindrisch, knotsvormig of spoelvormig zijn.

Gespen en septen

Het is tevens nodig naar de aanwezigheid van gespen in andere structuren te zoeken. Ook de vorm en grootte hiervan zouden van belang kunnen zijn.

Literatuur

- ARNOLD N. (1993) — Morphologisch-anatomische und chemische Untersuchungen an der Untergattung *Telamonia* (*Cortinarius*, Agaricales), *Libri Botanici*, Band 7.
- BRANDRUD T.E., LINDSTRÖM H., MARKLUND H., MELOT J. & MUSKOS S. (1990-1992) — *Cortinarius* Flora Photographica.
- KÜHNER R. & ROMAGNESI H. (1953) — Flore analytique des champignons supérieurs.
- MOSER M. (1983) — Die Röhrlinge und Blätterpilze, *Kleine Kryptogamenflora*, Band II/2.
- MOSER M. & JÜLICH W. (1985-1994) — Farbatlas der Basidiomyceten.

Op stap met een "Rabassier"

H. De Meulder

Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Tijdens een veertiendaagsdaags verblijf in de Vaucluse, in de eerste helft van dit jaar, hadden mijn dochter en schoonzoon de gelegenheid op stap te gaan met een "rabassier", een truffelzoeker. Daardoor kwamen ze heel wat te weten omtrent het "zwarte goud" van de Provence. De gegevens die ze mij hierover wisten te vertellen vond ik interessant genoeg om hier neer te pen-
nen.

Het departement Vaucluse is gelegen in het Z.O. van Frankrijk, dit is het begin van de officiële Provence.

De Vaucluse wordt in het noorden begrensd door de Mont Ventoux met een hoogte van 1912 m, wat het hoogste punt is van het departement, in het westen door het Massief van Lubéron, met de brede Durance en de machtige waterloop van de Rhône die door talrijke overstromingen ooit "de gesel van de Provence" genoemd werd. In het oosten rijzen de bergen op van de Haute-Provence. De hoofdstad is Avignon. De vruchtbaarheid van de bodem leent zich goed voor land- en tuinbouw.

De verblijfplaats was gelegen in Richerenches, een gehucht van de gemeente Visan. Het verhuurde pand was een oude "mas". Dit is een soort hoeve zonder vee, met uitgestrekte akkers waar destijds allerlei Provençaalse kruiden gekweekt werden. De eigenaar ervan was in het bezit van uitgestrekte "truffières", truffelplantages, waarop hij, samen met zijn echtgenote, de truffelcultuur beoefent.

De truffels groeien in symbiose met bepaalde soorten eiken (chênes truffiers), mycorrizabomen (in samenleving met de wortels) op circa 5 cm diepte, maar in zeer droge periodes tot 30-40 cm in de grond.

Wat de eiken betreft, gaat de voorkeur naar "le chêne blanc" (*Quercus pubescens*, Donzige eik), die bladverliezend is en "le chêne vert" (*Q. ilex*, Steeneik), een groenblijvende eik. Het zijn soorten, die bij ons niet voorkomen. De grond is er roodbruin en stenig.

Oude wijngaarden van honderden hectaren worden vaak gebruikt voor de truffelcultuur.

In die uitgestrekte akkers groeien de eiken in rijen die 5 m van elkaar staan; in de rij bedraagt de afstand circa 3 m. Vanaf het moment dat de truffels geoogst worden is deze grond onbetaalbaar.

Op bepaalde tijdstippen wordt de aarde machinaal en oppervlakkig bewerkt om deze luchtig te houden. De gevallen bladeren worden weggeveegd om te beletten dat de grond verzuurt.

Een "Rabassier" genietend van het aroma van de "Zwarte diamant".

Er wordt gezocht naar 2 soorten truffels: "les truffes blanches" (*Tuber aestivum*, de Zomertruffel) en "les truffes noires" (*T. melanospermum*, de Zwarte truffel) - "melano" of "rabasse" in de streektaal - de zogenaamde "zwarte diamant"; deze truffel die 10 à 15 cm in diameter kan worden en zelfs meer, wordt veelal verkeerdelijk "Truffe du Périgord" genoemd.

De Zomertruffels, die gezocht worden in juni en juli, worden vanwege de mindere kwaliteit, niet voor consumptie verkocht, maar het is niet ondenkbaar dat ze door weinig scrupuleuze handelaars toch bedrieglijk als Périgordtruffels aan de man gebracht worden. Ze kosten "slechts" 250 FF/kg (1.500 BEF) en worden, volgens onze zegsman, gemalen en uitgestrooid rond jonge eiken.

De Zwarte truffels zijn de meest gegeerde; zij worden opgegraven van november tot maart met een topoogst in januari en februari. Zelfs bij lichte vorst met een laagje ijs gaat het zoeken met succes verder.

Jonge eiken die men voor truffelsymbiont kweekt, worden tegen hoge prijzen verkocht. De eigenaars van truffelplantages verkiezen echter zelf te stekken van bomen met een goede opbrengst.

Na 5-6 jaar verschijnen de eerste truffels, weliswaar weinig en klein. Het duurt echter 10-15 jaar vooraleer een eik echt produktief wordt met een optimale opbrengst.

Er wordt ook gezaaid. De eikels, die hiervoor in aanmerking komen, worden gekozen volgens een streng protocol; daarna worden ze uitgestrooid met duizenden per hectare. Het volgend jaar worden ze uitgedund. Na 40-50 jaar worden ze gekapt; ze zijn dan truffeldood. De opbrengst is na die tijd sterk verminderd en er worden dan nog slechts weinig en kleine knollen geoogst.

De truffels verkiezen vrij droge, luchtige, goed gedraineerde kalkgrond. Te veel water is slecht voor de oogst. Na de overstromingen, 3 jaar geleden, in het naburige Vaison-la-Romaine, was de opbrengst zeer laag. Natte periodes zijn zeer ongunstig; vooral wanneer het begin september veel regent laten de truffels het afweten.

Tussen de bomenrijen is de grond begroeid met onkruid. Plaatsen met weinig of geen onkruid zijn vaak aanduidingen dat er truffels in de grond zitten; dit is een "brûlé" en duidt op mycelium in de grond. Het is een fenomeen dat zich bij droog weer ook bij ons met heksenkringen voordoet. Het weinige water dat nog in de grond aanwezig is, wordt door het ondergrondse mycelium opgeëist, waardoor de kruiden in de onmiddellijke omgeving te weinig vocht kunnen opnemen met het gevolg dat de groei ervan belemmerd wordt.

Bepaalde soorten vliegen die zich nabij de grond van zo'n "brûlé" bevinden, duiden vaak op de aanwezigheid van truffels. Het blijkt een goede methode te zijn maar niet zelden betreft het te rijpe, zeg maar rotte truffels.

Het opsporen van truffels met een varken (in de meeste gevallen een zeug) dat vroeger om zijn buitengewone reukzin gebruikt werd, wordt meer en meer door beter hanteerbare honden vervangen; ze zijn vlugger, minder lastig en geven uiteindelijk meer voldoening. Vele "rabassiers" blijven echter nog trouw aan de methode met het varken.

Gelijk welke hond, een poedel, een teckel of een bastaard, kan met succes worden gedresseerd. De duur van de opleiding varieert van 4 dagen tot 4 jaren; dit hangt af van het karakter en de

intelligentie van de hond. De africhter moet dan ook over veel geduld en elementaire hondenpsychologie beschikken.

Het varken werd vooral vroeger gebruikt om truffels te zoeken.

Een goed opgeleide hond die als "chien truffier" verkocht wordt, kost al vlug tussen de 30.000 en de 90.000 BEF! Wat meebrengt dat aan het dier veel aandacht en zorg besteed wordt. Wanneer tijdens de oogst zo'n hondje sterft of alleen nog maar een verkoudheid opdoet, waardoor hij zijn reukzin verliest, is dat een echte catastrofe; men moet dan onmiddellijk over een andere hond kunnen beschikken. De hoge prijs speelt hierbij geen enkele rol. Het fortuin dat het truffelhondje uit de grond haalt is deze prijs overwaard.

Om een kandidaat-truffelhond op te leiden moet hij natuurlijk goed de geur van de truffel leren kennen. Hiervoor houdt de truffelboer een klein stukje truffel in de gebalde vuist, die hij dan meermaals (10-20 maal per dag) voor de neus van de hond houdt, waardoor de interesse van het dier opgewekt wordt. De hond probeert dan met de poot het stukje vrij te krabben. Daarna wordt de gebalde vuist met het truffelstukje erin onder de aarde gestoken; ook hier moet de hond de geur van de truffel kunnen opsnuiven.

Een volgende stap is, dat kleine stukjes truffel op verschillende plaatsen in de grond gestopt worden, waarna de proef op de som gezet wordt. Deze handelingen worden, volgens de intelligentie en de gewilligheid van de hond, vaak gedurende lange tijd met veel geduld herhaaldelijk geoefend. De opleiding van de truffelhond is overigens omgeven met geheimen zoals alles wat met truffels te maken heeft.

Vooraleer met een goed opgeleide hond op stap te gaan wordt hij eerst gunstig gestemd door er een poosje mee te spelen en hem te knuffelen. De "cavage" (het oogsten van truffels met een afgerichte hond) kan dan beginnen.

Verschillende hondenrassen worden gebruikt als truffelhond.

Tijdens het zoeken wordt de hond steeds aangemoedigd met: "Cherche, allez cherche, où sont les truffes? allez, cherche où sont les truffes?"

Wanneer de hond in de grond begint te wroeten, neemt de eigenaar een soort langgesteelde hark ("bigat"), die voorzien is van 2 tanden, die 8-10 cm vaneen staan.

De wrattige truffels worden vaak met brokkelige aarde uit de grond gehaald. De kennis van onze truffelman is echter groot genoeg om te weten of het gaat om een truffel of om een brok zand.

Vooraleer de truffel wordt opgeborgen in een schouderzakje ("basse") wordt zij eerst gecontroleerd; zij kan onrijp zijn en zonder geur of smaak. Ook minderwaardige truffels worden gewoon weggesmeten evenals *Gasteromycetes*, waaronder de *Hymenogasters* (zijdetruffels).

Typisch bij het zoeken is dat de hond nooit terug op de plaats gaat krabben waar hij dit reeds voordien gedaan heeft. Onmiddellijk na het bergen van de truffel wordt het kuiltje weer dicht gemaakt.

"Voor wat, hoort wat" is een gezegde dat ook

hier van toepassing is. Na iedere vondst krijgt onze speurder een beloning in de vorm van een hondekoekje, een stukje brood of iets dergelijks.

Zoals reeds vermeld hangt de opbrengst in grote mate af van de weersomstandigheden. De wisselvalligheid van het weer bepaalt de truffel-oogst. Op een vast inkomen kan dan ook niet gerekend worden. Daar komt nog bij dat men om te beginnen eerst al 10 jaar moet wachten om te kunnen oogsten.

Naast de "truffières cultivées" wordt er ook gezocht op de "truffières sauvages ou spontanées". Ze zijn vaak gelegen in de heuvels, o.a. aan de voet van de Mont-Ventoux. De grond kan hier zeer stenig zijn waardoor de truffels soms tot 30-40 cm in de grond steken. Ze zijn vaak wel in grote hoeveelheid aanwezig, maar over het algemeen klein met grillige vormen. Een varken kan hier goede diensten bewijzen; zijn snuit werkt als een bulldozer.

Om in de gemeentelijke gronden naar truffels te mogen zoeken moet men eerst langs de kas passeren. Voor een dag- maand- of jaarvergunning kunnen de prijzen sterk oplopen, tot 300.000 BEF per jaar.

Op bepaalde dagen is er dan de verkoop, die doorgaat op de plaatselijke markt of in een vooraf afgesproken dorpscafé, een "bistro". De verkoopprijs van de truffels wordt bepaald volgens vraag en aanbod. Er wordt tevens druk geboden en afgedongen. Men mag rekenen dat een makelaar voor 1 kg "truffes noires" - niet zelden met 15 à 20% aarde eromheen - 2 500 FF (15.000 BEF) in contanten betaalt. De prijzen lopen voor de particulier op tot 4.000 FF (24.000 BEF). In Engeland doet men er nog een schepje bij en worden deze onderaardse knolvormige zwammen verkocht tegen 30.000 BEF/kg. En zeggen dat onze truffliste op een keer een grote schotel van dit "zwarte goud", een waar fortuin, in één keer opat. Dit is echter een peulschil als men weet dat in zeer gunstige jaren er in 1 week 40 kg truffels kunnen geoogst worden en dit tijdens meerdere weken na mekaar, dus reken maar: voor 15.000 BEF x 40 = 600.000 BEF per week.

Volgens een vermaard conservenfabrikant van Cahors zouden de beste truffels van de hele wereld die van Richerenches zijn.

Frauduleuze praktijken zijn er altijd geweest en, zullen er altijd zijn zolang er mensen op deze

aarde rondlopen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er minderwaardige truffels, al of niet behandeld met een kleurstof, verkocht worden als "Truffe du Périgord" om op die manier de consument te bedriegen.

In de Périgord zelf zouden er maar weinig truffels geteeld worden. De truffières verouderen zonder dat men denkt aan de noodzaak ze te vernieuwen; de roem van weleer is er sterk verminderd. De truffels die daar verhandeld worden komen meestal van elders en veelal uit de Vaucluse; ze worden er verkocht als de alom begeerde "Truffe du Périgord".

In de plaatselijke laboratoria werd en wordt nog steeds druk onderzoek verricht naar het hoe en het waarom van deze symbiotische zwammen, echter met weinig resultaat zodat het in cultuur brengen op grote schaal wellicht nog een poosje zal uitblijven.

Zoals men kan verwachten wordt er in deze "branche" ook gestroopt, zeg maar geplunderd en is het in sommige streken zelfs een ware plaag geworden. Tijdens de verkoop wordt door bepaalde malafide individuen stiekem geïnformeerd waar de rijke oogsten vandaan komen. De dieven trekken er dan 's nachts, in het pikdonker, met de auto en een speciaal daarvoor opgeleide hond, op uit. De booswichten blijven comfortabel langs de rand van de truffière in de auto zitten terwijl de hond de truffels gaat uitgraven en naar de auto brengt. Een verbodsbord met "DÉFENSE DE PÉNÉTRER" helpt geen zier, de hond kan immers niet lezen, en het is dan nog donker ook.

Om die praktijken enigszins tegen te gaan worden er maatregelen genomen, o.a. een rijpe truffel wordt in een soliede kooi gelegd die met een mechanisme dichtklapt als het dier erin terecht komt; de "bracconier" kan dan een

nieuwe "chien truffier" aanschaffen voor 90.000 BEF!

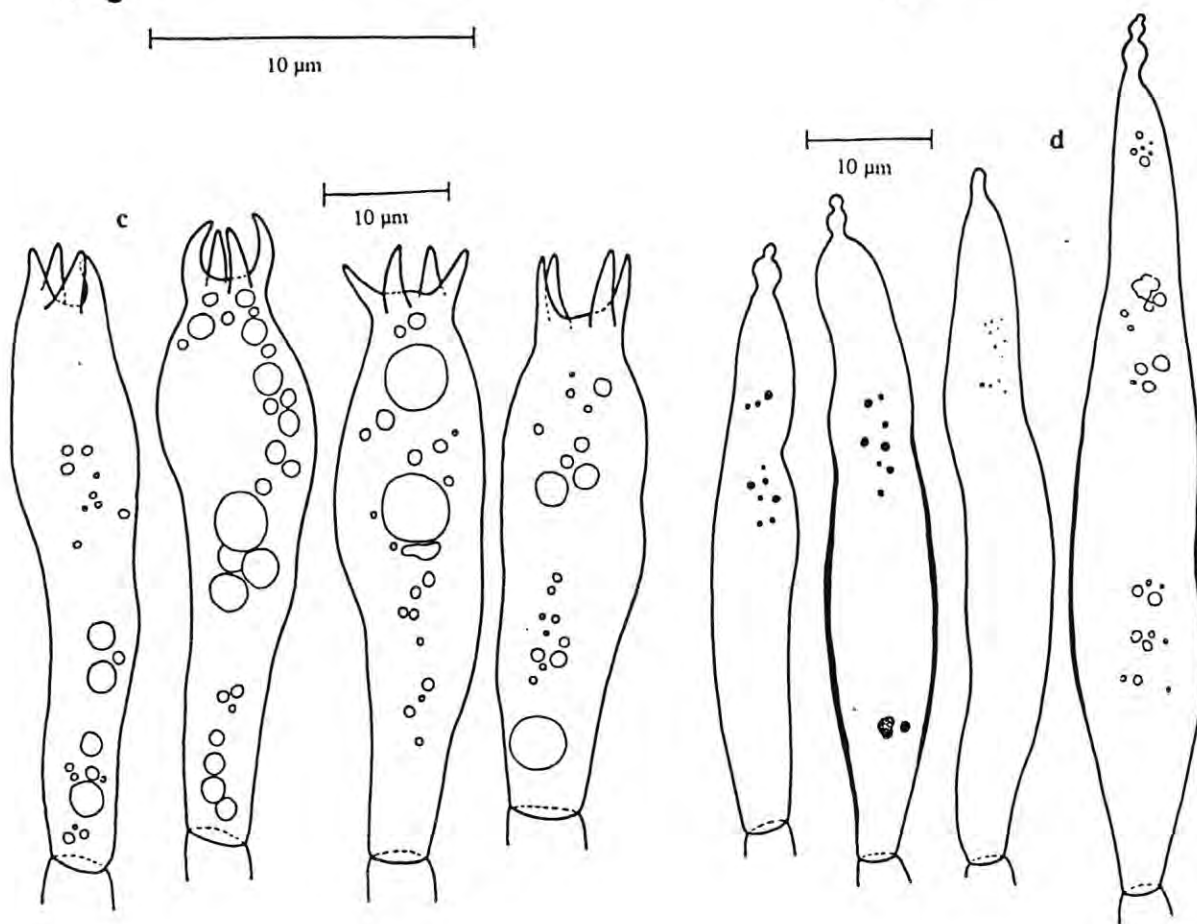
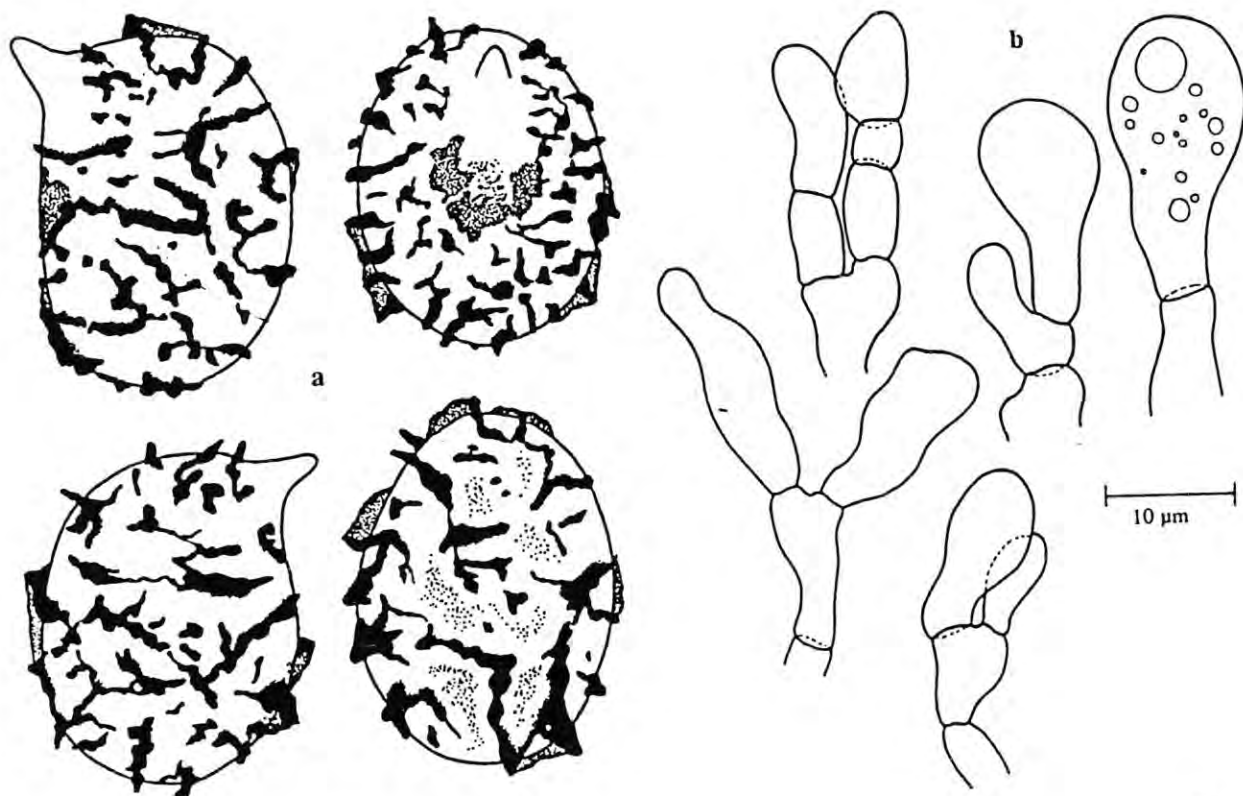
Over het culinaire werd weinig verteld. Enkele tips werden toch meegegeven.

Als u enkele duizenden franken over hebt voor een heerlijk gerecht, kunt u 24 uur lang een kalkoen, kip of eieren boven op een hoopje truffels laten "trekken" en dan in de oven gaar laten worden. De kalkoen of wat dan ook is dan geheel doortrokken met het fijne aroma van de truffels. Volgens hij die het weten kan is het een overheerlijke delicatessen en is er niets in de gehele wereld dat de smaak en het parfum van zijn Majesteit de Truffel kan evenaren. U kunt ze ook gewoon laten smoren in water met een weinig zout en als gratin in de oven klaar maken. Vers zijn ze het best en houden ze 4-5 dagen goed. Vergeet echter niet dat truffels alleen worden afgeborsteld, niet gewassen. Smakelijk!

Met dank aan Jean Van Yper voor het ter beschikking stellen van enkele gespecialiseerde werken en aan Germaine Langendries voor de illustraties.

Literatuur

- FOURRÉ G. (1985) — "Le truffe du Périgord ... et d'ailleurs". *Pièges et curiosités des Champignons* (17-36).
- FOURRÉ G. (1990) — "Le monde de la truffe". *Dernières nouvelles des Champignons* (59-100).
- MALENÇON M.G. (1938) — Les truffes européennes. *Rev. Mycol., mém. hors sér.* 1.
- MAYLE P. (1995) — Truffels in de Provence. *De Heksenkring* 14: 22-28
- ROCCHIA J.M. (1992) — Des Truffes en général et de la Rabasse en particulier.

Violetverkleurende melkzwammen in België

(Bijdragen tot de kennis van het genus *Lactarius* in België. I. De sectie *Uvidi*.)

A. Verbeken*, A. Fraiture** & R. Walley**

* Univ. Gent, Vakgroep Morf. Syst. & Ecol., Groep Plantkunde, Ledeganckstr. 35, 9000 Gent

** Nationale Plantentuin van België, Domein van Bouchout, 1860 Meise

Résumé

Les lactaires à lait violescent en Belgique. (Contributions à la connaissance du genre *Lactarius* en Belgique, I — La section *Uvidi*).

Une révision des espèces de ce groupe a été réalisée pour la Belgique. Les exsiccata conservés dans les herbiers de Gand (GENT), Meise (BR) et Liège (LG) ont été contrôlés. La littérature a été dépouillée.

Une clé de détermination des 5 espèces observées en Belgique est présentée. Les principaux caractères microscopiques (spores et anatomie du pileipellis) sont détaillés pour chaque espèce et illustrés par des dessins originaux. Les caractères macroscopiques sont donnés très succinctement et des références à des descriptions et des illustrations en couleurs publiées dans la littérature sont fournies. L'écologie et la distribution en Belgique des différentes espèces sont détaillées, des cartes de répartition sont présentées, ainsi que les listes des exsiccata qui ont été revus.

Un appel est lancé à tout mycologue pouvant fournir des données permettant d'affiner notre connaissance de la systématique, de l'écologie et de la distribution de ces espèces dans notre pays.

Inleiding

Enkele jaren geleden verschenen in de AMK Mededelingen vijf artikels van Bart Buyck en medewerkers (1987-1988) over de microscopische kenmerken van het genus *Lactarius* in Vlaanderen. Hierin werden 15 soorten behandeld. Het is onze bedoeling om in een aantal bijdragen hierop enkele aanvullingen te geven, waarbij we naast enkele niet eerder behandelde soorten (in Vlaanderen komen minstens 40 soorten voor), ook enkele melkzwammen die enkel in Z-België groeien, onder de loep zullen nemen. De microscopische kenmerken worden besproken en geïllustreerd. De huidige kennis betreffende de ecologie en de verspreiding van de onderzochte soorten in België wordt belicht. Wat de taxonomie en de nomenclatuur betreft volgen wij grotendeels Bon (1980), echter niet zonder ons te hoeden voor diens reputatie van "splitter".

Materiaal en methode

Het herbariummateriaal van de violetverkleurende melkzwammen dat bewaard wordt te Gent (GENT), Meise (BR) en Luik (LG) werd onderzocht en gecontroleerd. Mieke maakte de microscopische tekeningen: voor de sporen werd een tekenspiegel gebruikt ($\times 6700$), hymenium-elementen en doorsneden door de hoedhuid (handcoupes) werden met een tekentubus getekend (originelen resp. op $\times 3200$ en $\times 1100$). Bij gebrek aan originele goede macroscopische beschrijvingen werd de studie hier voorlopig beperkt tot de bespreking van de voornaamste microscopische kenmerken. Wij hopen evenwel in de nabije toekomst om ook veldkenmerken te kunnen verzamelen. André en Ruben spitten in de literatuur en elders naar gegevens met betrekking tot België over melkzwammen uit deze groep. De volledige lijst van deze gegevens ligt ter inzage bij de auteurs. De verspreidingskaartjes werden getekend met een computerprogramma dat in de Nationale Plantentuin werd ontwikkeld (door A. Empain) en dat tevens werd gebruikt voor het maken van de tweede reeks van de "Distributiones Fungorum" (Fraiture et al., 1995). De afbaking van de fytogeografische districten, voorgesteld op de kaartjes, komt overeen met deze gebruikt in de flora van De Langhe et al. (1988) en is gebaseerd op het onderzoek van de geologische kaarten, uitgevoerd door M. Leten.

Lactarius sectie *Uvidi*

Traditioneel worden alle melkzwammen waarvan de melk violet verkleurt (al dan niet enkel op het vlees) in de sectie *Uvidi* ondergebracht. Hesler & Smith (1979), aarzelend gevolgd door Bon (1983) plaatsen evenwel de *L. uvidus*-groep en *L. aspideus*-groep in verschillende subgenera, en steunen hierbij op de aard van de hoedhuidpigmenten. Om praktische redenen, volgen wij voorlopig de oudere indeling, die blijkbaar ook gevolgd wordt door Courtecuisse & Duhem (1994).

← Fig. 1 — *Lactarius flavidus*. a: sporen, b: elementen van de snede, c: basidia, d: macropleurocystidia (Fraiture 1877).

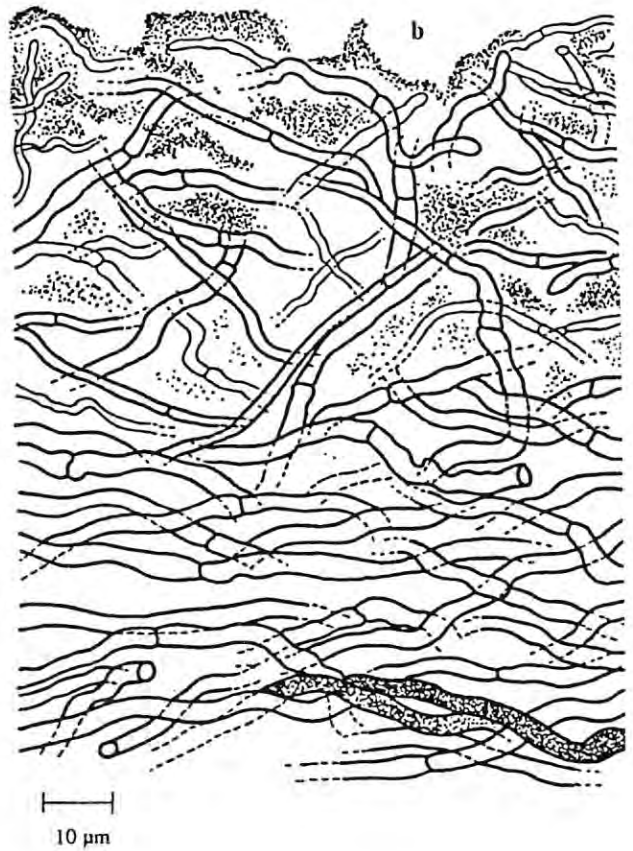
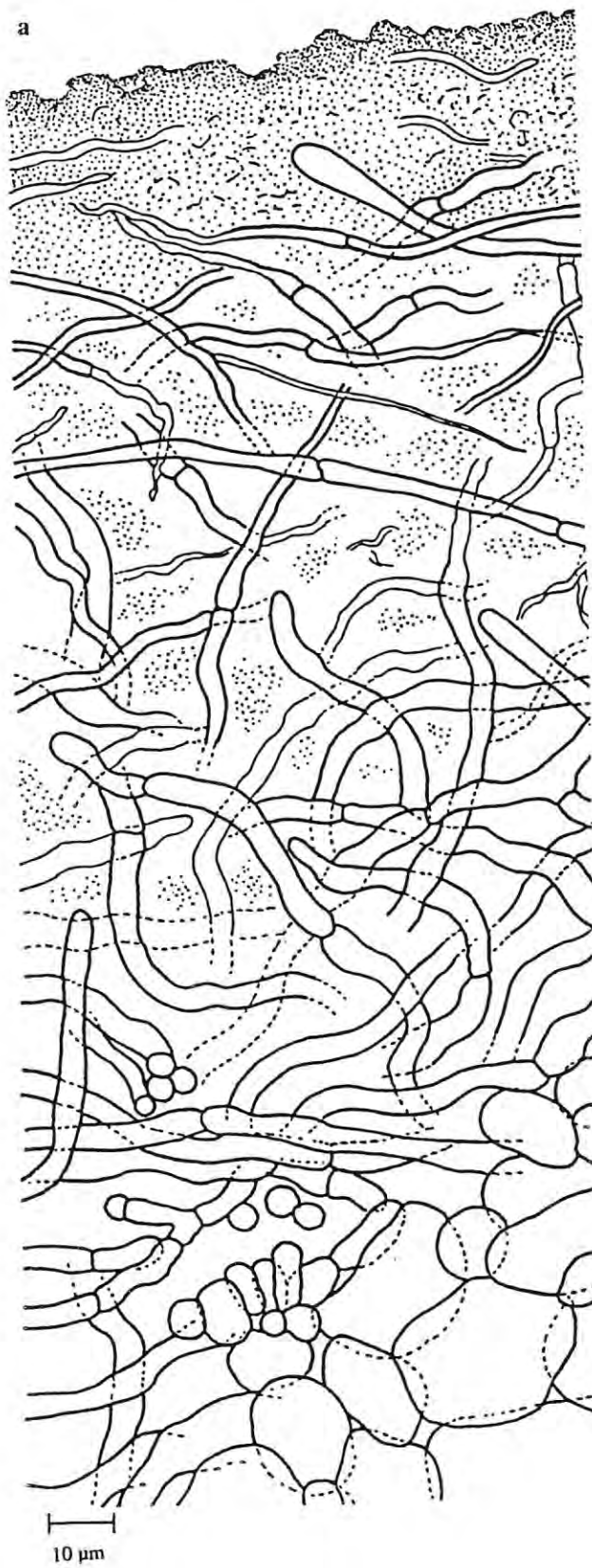

Fig. 2 — Doorsneden door de hoedhuid. a: *Lactarius flavidus* (Fraiture 1877), b: *Lactarius aspideus* (Verbeken 94.762).

De sectie *Uvidi* bevat in Europa 5(-6) wijd verspreide soorten, naast 5 arctisch-alpiene soorten, waarvan het areaal beperkt is tot de Alpen, Scandinavië en Schotland, en één mediterrane soort. In België komen 5 wijd verspreide soorten voor die als volgt kunnen uitgesleuteld worden:

1 Hoed met overwegend geelachtige tinten (subsectie *Aspideini*) 2

Hoed met overwegend violette tot bruinviolette tinten, zelden witachtig (subsectie *Uvidini*) 4

2 Vrij grote soort (hoed tot 15 cm breed). Hoedrand met duidelijke lange haren (wolligbaardig). Steel pokdalig (met putjes, "scrobiculé"), 2-3(-3,5) cm breed. Bij naaldbomen groeiend . . . . .
. . . . . 1. *Lactarius repraesentaneus*

Middelgrote of kleinere soorten (hoed ten hoogste 10-12 cm breed). Hoedrand ten hoogste in jonge toestand iets harig. Steel ten hoogste 2 cm breed, niet pokdalig. Bij loofbomen groeiend. 3

3 Vrij stevige, kalkminnende soort van loofbossen. Hoed (3-)5-10(-12) cm breed, min of meer gezoneerd met bruinachtige vlekken; lamellen vrij. Steel snel hol wordend. Melk wit, bruinviolet tot donkerviolet verkleurend op het vlees, onveranderlijk indien geïsoleerd. Sporen (7,5-)8-10(-11) × 6,5-8(-8,5) µm (L/b = 1,2-1,5), met kammen en geïsoleerde wratten, gedeeltelijk verbonden maar nooit een volledig net vormend . . . . . 2. *L. flavidus*

Kleinere, tengere soort van min of meer venige wilgen-elzenbroeken. Hoed (1,5-)3-6(-8) cm breed, niet gezoneerd; lamellen iets aflopend; hoedrand in jonge toestand iets zachtharig. Steel min of meer vol blijvend. Melk wit, licht violet verkleurend, ook indien geïsoleerd van het vlees. Sporen (6,5-)7,5-9(-9,5) × (5,5-)6-7,5(-8,5) µm (L/b = 1,1-1,35), met lagere, vaak verbonden kammen die soms een vrij volledig netwerk of zebrapatroon vormen . . . . .
. . . . . 3. *L. aspideus*

4 Hoed rozegrijs, met lila en beige tinten [nagenoeg wit bij de var. *pallidus* Bres., niet uit België bekend; zeer bleek bij de var. *candidulus* Neuhoff, een kleinere vorm van

wilgenbroeken, niet uit België bekend], duidelijk viskeus, niet of nauwelijks gezoneerd. Pigmenten in de hoedhuid afwezig of intracellulair (vers materiaal bekijken!). Melk wit, violet verkleurend op vlees en lamellen . . . . . 4. *L. uvidus*

Hoed donker bruinviolet, nauwelijks viskeus, maar snel berijpt, met min of meer duidelijk concentrische ringen van vlekjes of putjes aan de randen. Pigmenten in de hoedhuid donkerbruin, extracellulair (vers materiaal bekijken!). Melk wit, op vlees en lamellen donkerviolet verkleurend . . 5. *L. violascens*

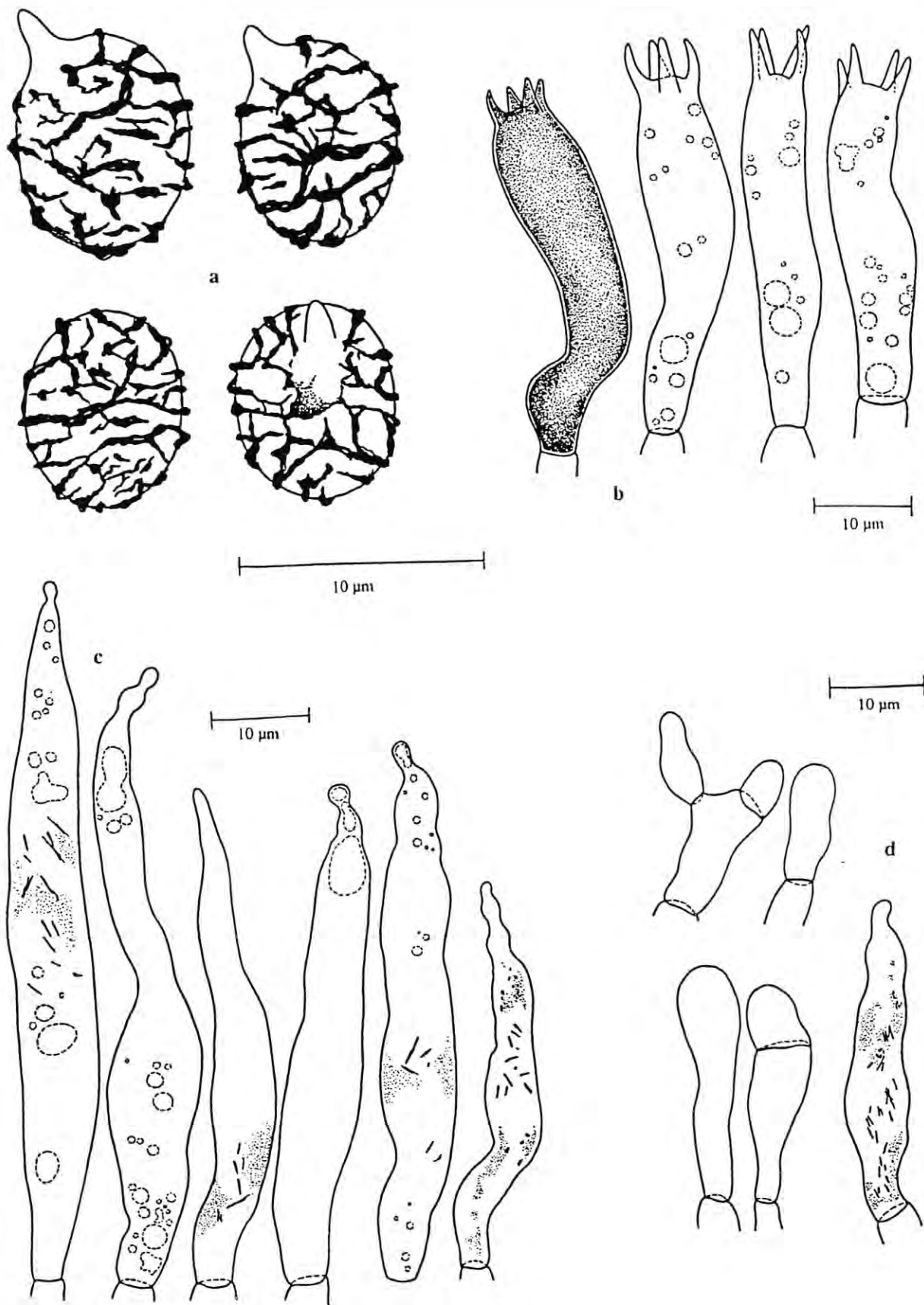
Opm. - De Franse auteurs (Bon, Blum, Marchand, Courtecuisse) onderscheiden ook *Lactarius luridus* (Pers.: Fr.) Gray, die van *L. uvidus* zou verschillen door de iets gezoneerde hoed, de donkere verkleuring (bruinviolet) van de melk op vlees en lamellen en de meer netvormig versierde sporen. De foto die Marchand (1980: pl. 531) geeft van deze soort wordt door Bon in vraag gesteld, die zelf verwijst naar enkele weinig zeggende, oudere platen. De afbeelding in Courtecuisse & Duhem (1994) is ook niet duidelijk verschillend van deze van *L. uvidus*. Het Belgische materiaal van *L. uvidus* bevat bijna nooit macroscopische notities betreffende de verkleuring van de melk, maar lijkt ons toch allemaal tot dezelfde soort te behoren. In de meeste Europese landen wordt *L. luridus* als een synoniem beschouwd van *L. uvidus*. Een nauwkeuriger onderzoek van nieuw verzameld materiaal (veldkenmerken noteren!) zal moeten uitwijzen of *L. luridus* inderdaad een goede soort is, die ook in België voorkomt.

Al deze soorten zijn in België vrij zeldzaam (VZ) tot zeer zeldzaam (ZZ) en figureren op diverse "Rode lijsten" in andere Westeuropese landen (Arnolds, 1989).

Microscopische kenmerken (Fig. 1-6)

Onderzoek naar microscopische verschillen bij deze soorten leverde, behalve verschillen in grootte en versiering van de sporen, weinig op. *Lactarius repraesentaneus* wordt hier niet behandeld, daar deze soort macroscopisch niet te verwarren is met een andere violetvlekkende melkzwam.

De sporen van de melkzwammen in deze groep hebben een versiering die voornamelijk is opgebouwd uit kammen, soms vergezeld van geïsoleerde of geannexeerde, ronde, langwerpige of

konische wratten. *L. aspideus* wordt gekenmerkt door vrij kleine sporen ($6,7\text{-}7,8\text{-}8,9 \times 5,6\text{-}6,3\text{-}6,9 \mu\text{m}$, $n = 20$, *Verbeken* 94.762) met een lage versiering. De kammen zijn niet hoger dan $0,5 \mu\text{m}$. Er zijn weinig tot geen geïsoleerde wratten en de kammen zijn met elkaar verbonden tot een bijna volledig netwerk, vaak met een zebroïd aspect. De sporen van *L. violascens* meten $8,4\text{-}9,3\text{-}11,3 \times 6,4\text{-}7,5\text{-}8,5 \mu\text{m}$ ($n = 20$, *Fraiture* 1713); de kammen zijn scherp, soms ook ontdebeld en $1,5\text{-}(2) \mu\text{m}$ hoog, maar worden afgewisseld met veel lagere kammen of verbindingslijntjes en vormen zo een onregelmatig, hier en daar onderbroken, netwerk. Deze sporen geven een zwaarder versierde indruk dan die van *L. uvidus* of *L. flavidus*, die eigenlijk het sterkst op elkaar lijken. De sporen van *L. flavidus* meten $8,2\text{-}9,6\text{-}10,9 \times 6,3\text{-}7,3\text{-}8,1 \mu\text{m}$ ($n = 20$, *Fraiture* 1877); de versiering is tot $1 \mu\text{m}$ hoog, voornamelijk bestaande uit kammen en ronde tot langwerpige wratten, geen netwerk vormend. De plage is vaak distaal amyloïd. Bij *L. uvidus* meten de sporen $8,4\text{-}9,8\text{-}11,3 \times 6,6\text{-}7,6\text{-}8,5 \mu\text{m}$ ($n = 20$, *Lambinon & Marchal* 3-9-1972) en de versiering is eveneens tot $1 \mu\text{m}$ hoog. Ook hier vormen de kammen en vrij talrijke wrattjes nooit een volledig netwerk.

De basidia zijn cilindrisch tot subclavaat en $40\text{-}55 \times 10\text{-}13 \mu\text{m}$ groot, behalve bij *L. aspideus* (volume van de basidia is steeds evenredig met sporenvolume): $35\text{-}40 \times 9\text{-}11 \mu\text{m}$. Ze hebben een druppelvormige inhoud, maar bij *L. aspideus* treffen we er enkele aan die dik en plomp zijn en een opvallende geelbruine inhoud hebben. Naast 4-sporige worden er ook soms 2-sporige basidia aangetroffen. Macropleurocystidia zijn steeds aanwezig. Ze zijn fusiform, sterk versmallend naar de top. Die top is mucronaat tot moniliform. De inhoud van de cystidia is druppelvormig of naaldvormig. Ze meten $40\text{-}80\text{-}(100) \times 7\text{-}13 \mu\text{m}$ en zijn soms emergent. Gelijksortige cystidia zijn ook terug te vinden op de plaatjesrand, naast enkele basidiolen. Ze zijn er kleiner dan aan de zijkant van de plaatjes. De hoedhuid is steeds een vrij dikke ixocutis. De hier weergegeven illustraties betreffen coupes halfweg de straal van de pileus.

De soorten hebben dus zeer sterk gelijkende microscopische kenmerken, vooral cystidia en hoedhuidstructuren zijn niet karakteristiek op soortsniveau. De literatuur leert ons dat pigmen-

ten hier een belangrijke rol spelen, maar bij het bestudeerde, gedroogde materiaal lukte het ons niet om dit te beoordelen. Wij hopen dat dit ons later zal lukken met vers materiaal.

Bespreking per soort

1. *LACTARIUS REPRAESENTANEUS* Britzelm. — Violetverkleurende franjemelkzwam — Kaart 1

Deze grote, gele, baardige paddestoel met melksap dat violet verkleurt op het vlees, is wellicht één van de gemakkelijkst te herkennen melkzwammen. Marchand (1980) noemt hem niet voor niets "Lactaire facile à reconnaître". Geen enkele van de onderzochte herbariumcollecties bleek fout gedetermineerd en men kan gerust aannemen dat alle gegevens betreffende waarnemingen van deze soort in België, betrouwbaar zijn. Voor een goede afbeelding en/of beschrijving kan men terecht bij Cetto (1978: pl. 624), Courtecuisse & Duhem (1994), Dähnke (1993), Korhonen (1984) en Marchand (1980: pl. 525).

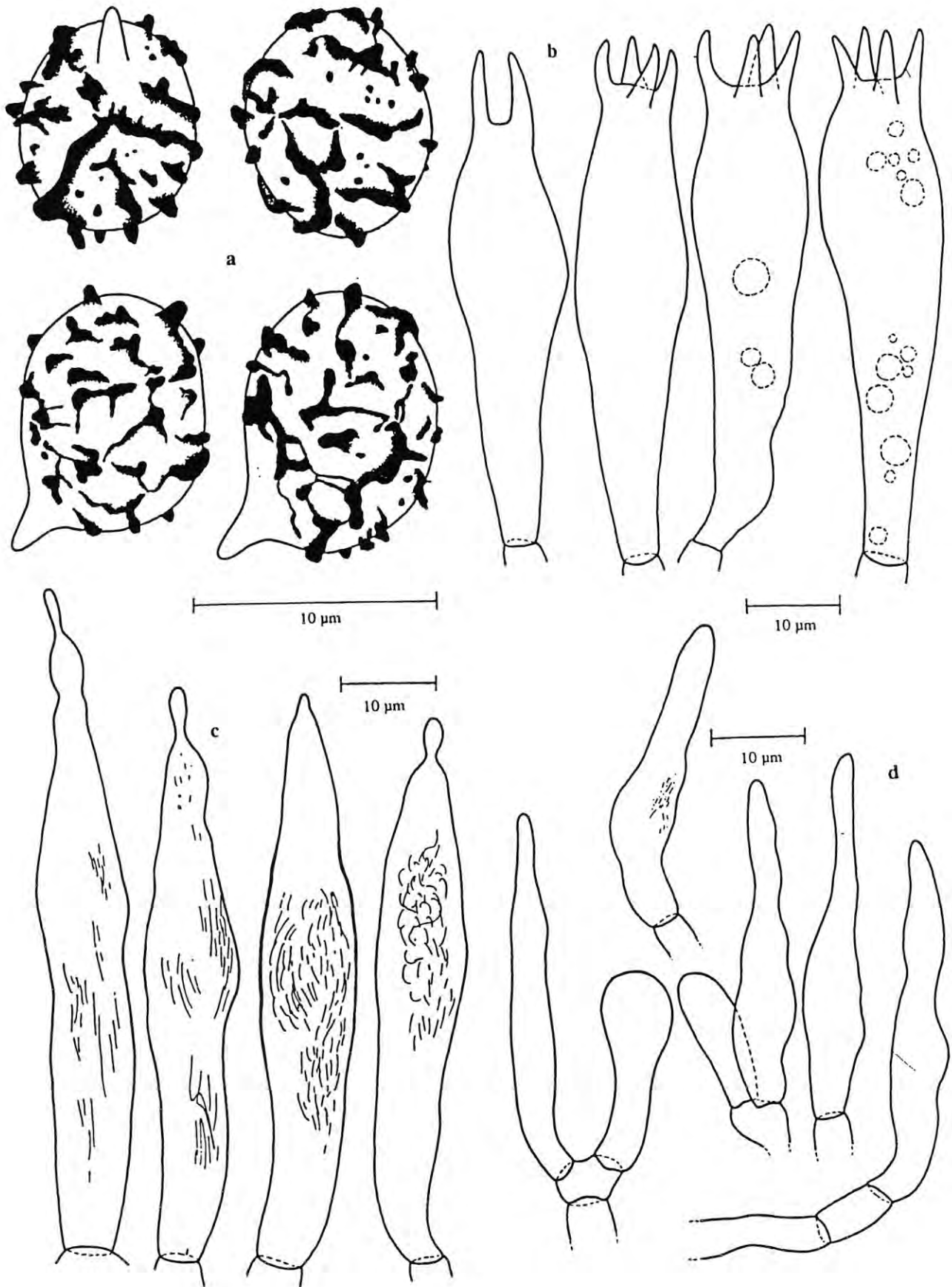
Merkwaardig is dat deze soort in België voor het eerst werd waargenomen in Ravels (30 september 1945), een groeiplaats die buiten het natuurlijke areaal ligt (zie verder).

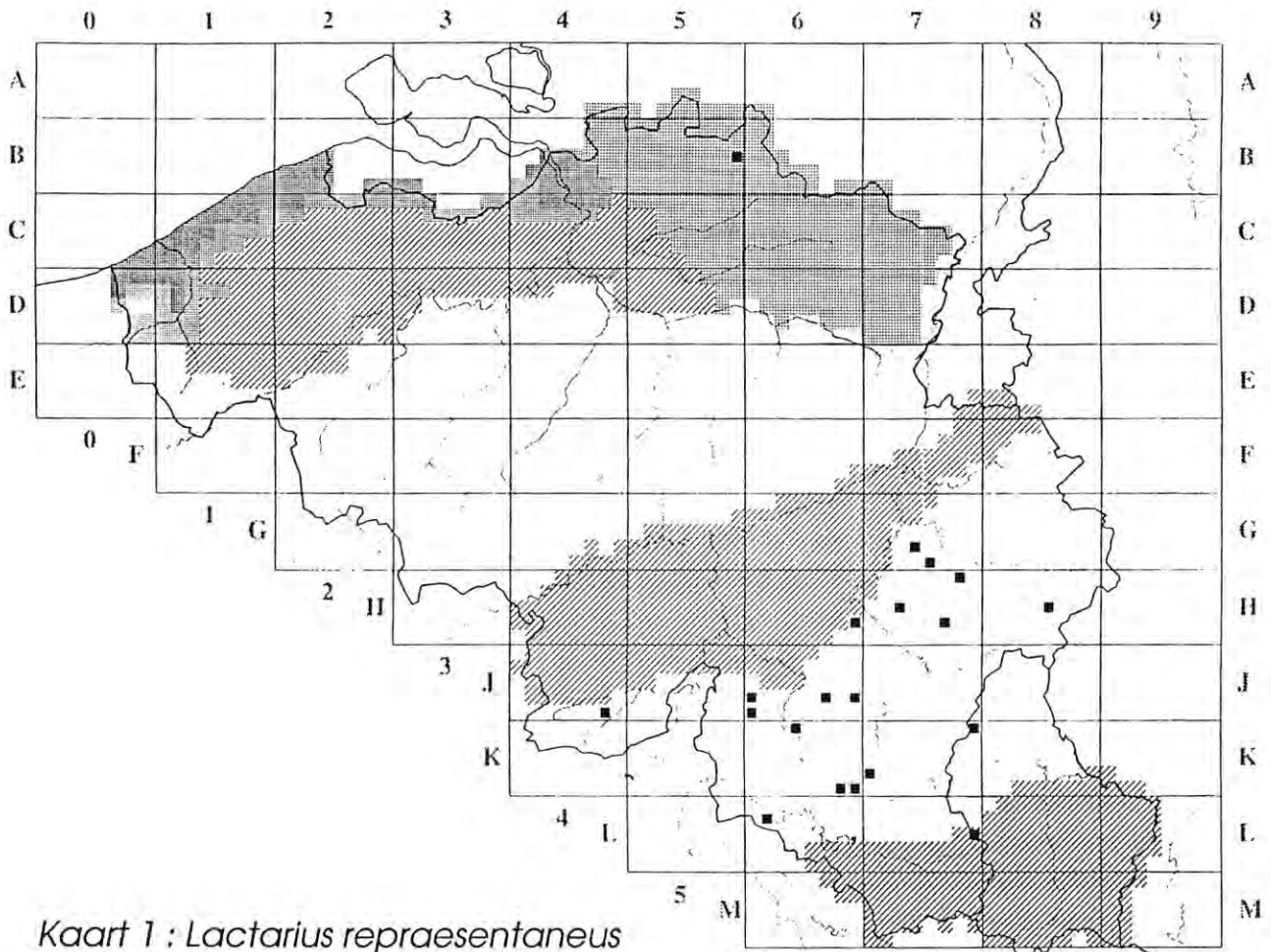
Ecologie en verspreiding:

Lactarius repraesentaneus groeit op natte, moerassige of venige plaatsen op zure bodem bij naaldbomen of berken. In België wordt hij bijna uitsluitend bij sparren (*Picea*) gevonden, maar Thoen observeerde de soort bij berk (*Betula*) te Bonnert (IFBL L7.38) en in Ravels werden dennen (*Pinus*) en lorken (*Larix*) als omringende bomen genoteerd.

Lactarius repraesentaneus is een boreaal-montane soort. In België is haar verspreiding beperkt tot het Ardens district (Z), Loth. (ZZ in grensgebied met het Ard.), maar ze is dus ook bekend van een groeiplaats in het Staatsbos Ravels (Kempen). Deze (voormalige?) groeiplaats ligt buiten het oorspronkelijke verspreidingsgebied. Wellicht betreft het mycelium dat ingevoerd werd met plantgoed uit de Ardennen, dat massaal werd gebruikt voor de aanplanting van deze bossen in de jaren '20 (zo werd ook *Cortinarius brunneus* hier aangetroffen). De soort werd er dus voor het eerst waargenomen op 30-09-1945 (Beeli, notities Imler), de laatste bekende waarneming in Ravels dateert van 19-10-1958 (notities Imler). Wellicht hield ze later niet meer stand.

← Fig. 3 — *Lactarius aspideus*. a: sporen, b: basidia, c: macropleurocystidia, d: elementen van de snede (*Verbeken* 94.762).

Kaart 1 : *Lactarius repraesentaneus*

Onderzocht materiaal:

Kempisch district: Ravels, Staatsbossen, IFBL B5.38, bois à *Larix* et *Pinus*, 30-09-1945, *Beeli* 2108 (BR); *ibid.*, 14-08-1948, *Tuymans* z.n. (BR). **Ardennen:** Haut-Fays, IFBL J6.51, dans une pessière à sphaignes, 21-09-1956, *Darimont* z.n. (LG) (vermeld in B.S.M.F. 73: XLIX); *ibid.*, 30-09-1956, *Darimont* z.n. (LG) (vermeld in *Lejeunia* 20: 79); Xhoris, bois de St. Roch., IFBL G7.44, sous *Picea*, 13-10-1962, *Lambinon* z.n. (LG); Werbomont, Bois des Arsins, IFBL G7.55, pessière sur *Callunetum*, 01-10-1950, *Darimont* z.n. (LG) (vermeld in *Lejeunia* 20: 79); Basse Bodeux, IFBL H7.17, 10-09-1951, *Damblon* z.n. (LG) (vermeld in *Nat. Mosana* 8: 38); *ibid.*, 13-10-1956, *Darimont* z.n. (LG) (vermeld in *Lejeunia*

20: 79); *ibid.*, en contrebas de la route de Werbomont, dans une tourbière sous épicéas, 03-10-1958, *Heinemann* 2571 (BR); *ibid.*, dans une pessière sur fond tourbeux à sphaignes, 03-10-1958, *Damblon* & *Lambinon* z.n. (LG); Les Tailles, IFBL H7.46, 21-08-1949, *Heinemann* 1559 (BR) (vermeld in *Nat. Belg.* 31: 130); St. Vith (env.), IFBL H8.35, pessière marécageuse, 25-09-1954, *Darimont* z.n. (LG) (vermeld in *Lejeunia* 20: 79); Brûly-de-Pesche, Ry de Robois, IFBL J4.57, 17-09-1975, *Cnops* z.n. (BR); Cul des Sarts, IFBL J4.57, dans une pessière à sphaignes, 28-09-1969, *Heinemann* 4680 (BR); Respelt, St. Marie Chevigny, Fagne de la Rayne, IFBL K7.41.21, rand van *Picea*-bos met *Sphagnum* enkele wilgen, 04-09-1994, coll. A. Frassel-le, *Verbeken* 94.702 (GENT).

← Fig. 4 — *Lactarius uvidus*. a: sporen, b: basidia, c: macropleurocystidia, d: elementen van de snede (*Lambinon* & *Marchal* 3-9-1972).

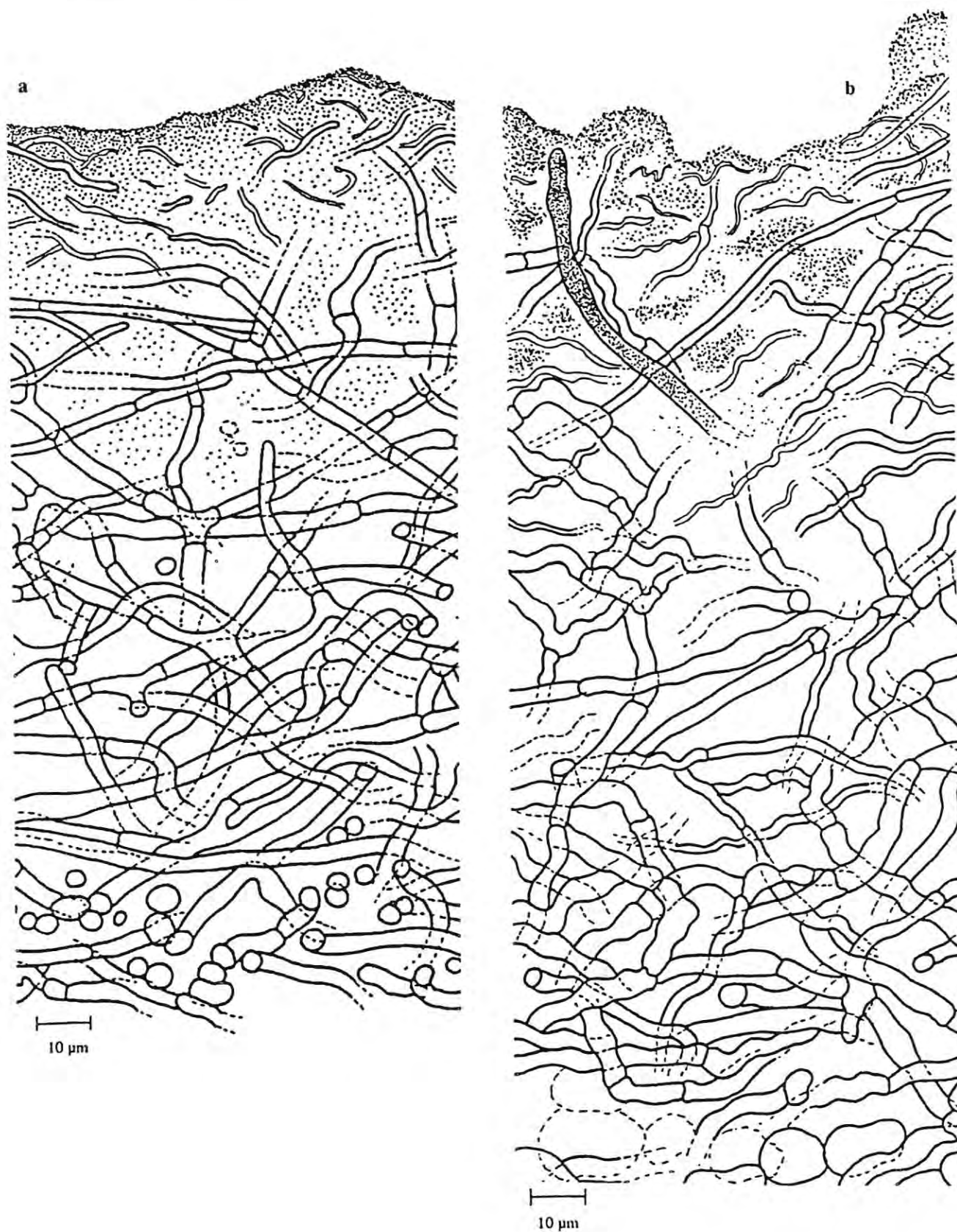
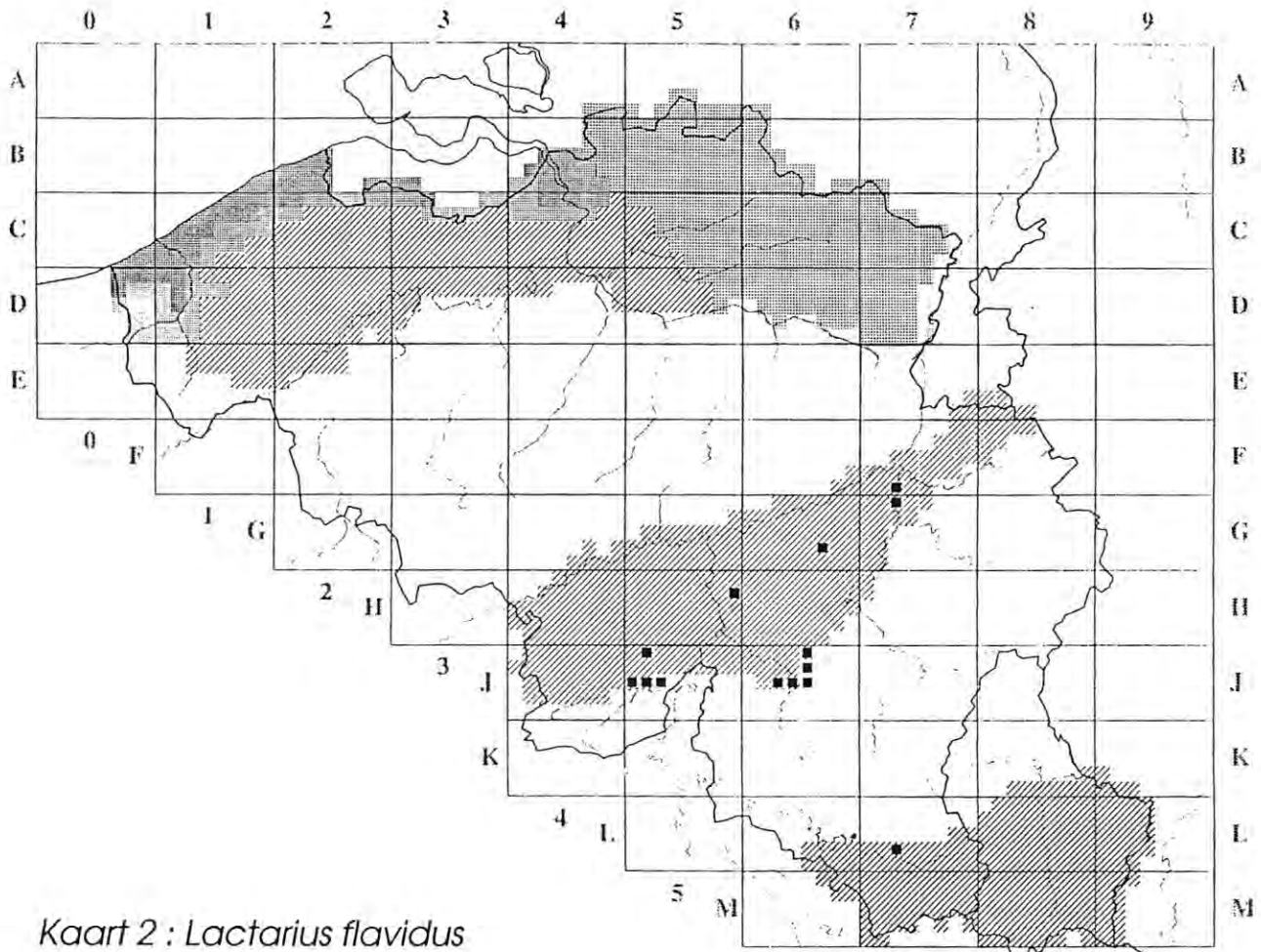

Fig. 5 — Doorsneden door de hoedhuid. a: *Lactarius uvidus* (Lambinon & Marchal 3-9-1972), b: *Lactarius violascens* (Fraiture 1713).

Kaart 2 : *Lactarius flavidus*

2. LACTARIUS FLAVIDUS Boud. — Kaart 2

Syn.: *L. aspideus* var. *flavidus* (Boud.) Neuhoff

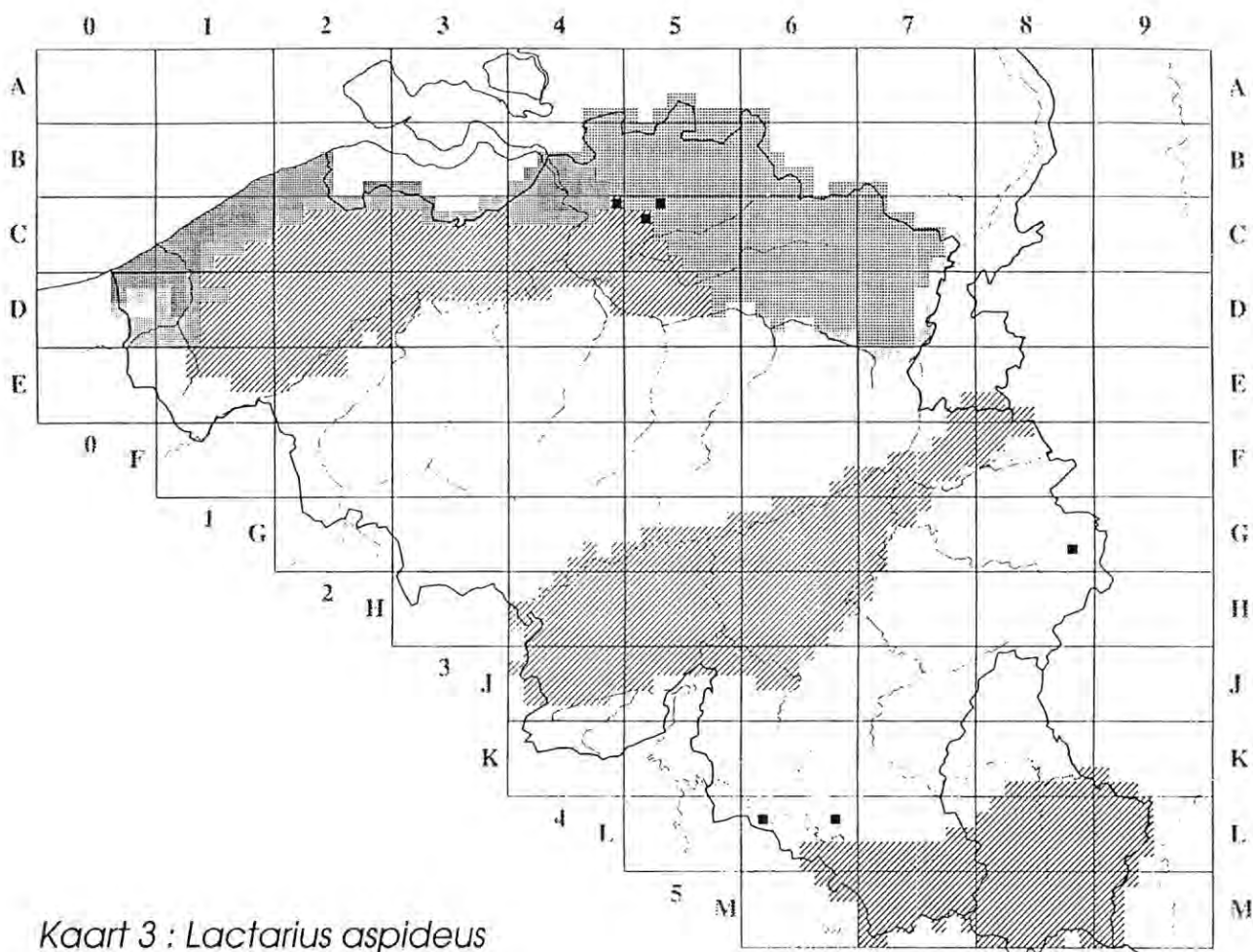
Deze soort werd lange tijd miskend en door Neuhoff (1956) slechts als een variëteit beschouwd van *L. aspideus*. Vaak werd ze ook als *L. aspideus* gedetermineerd. Pas toen Gropelier (1973) de Franse mycologen attent maakte op de talrijke verschillen tussen deze beide soorten, dook ze weer als soort op in de literatuur. Voor een volledige beschrijving van deze gemakkelijk te herkennen soort verwijzen we naar Cetto (1984: pl. 1493), Dähncke (1993, met foto), Gropelier (1973), Korhonen (1984, met foto), Lavorato (1990, met foto) en Marchand (1980: pl. 526, maar exemplaar op foto nogal bleek).

De oudste waarneming van deze soort in België betreft een collectie die op 2 oktober 1935 werd aangebracht op de "10de" (in werkelijkheid de 9de) paddestoelententoonstelling te Brussel. De collectie werd door Maurice Beeli, de toenmalige

mycoloog van de Nationale Plantentuin, gedetermineerd als *L. aspideus* en samen met een vrij mooie aquarel in het herbarium bewaard. Naar de juiste vindplaats van dit materiaal hebben we het raden, maar in het verslag van de tentoonstelling wordt bij de deelnemers een zekere Mlle. Cornu uit Nismes vermeld. Wellicht bracht zij *L. flavidus* aan, samen met de eveneens kalkminnende *L. citriolens* (vermeld als *L. torminosus* var. *cilicioides*), aangezien de overige deelnemers afkomstig waren uit streken waar het voorkomen van deze soorten zeer onwaarschijnlijk is. Deze vondst werd niet opgenomen in de lijst van de in België aangetroffen Agaricales, die drie jaar later dan deze vondst werd opgesteld door Beeli & Heinemann (1938).

Ecologie en verspreiding:

Lactarius flavidus groeit in loofbossen (*Quercus*, *Fagus*, *Carpinus*) op kalkbodem. In België is hij Z in het Maasdistrict (in de "betere kalkstreken") en ZZ in Lotharingen (slechts 1 waarneming).

Kaart 3 : *Lactarius aspideus*

Elders komt hij wellicht niet voor.

Onderzocht materiaal:

Maasdistrict: Modave, Parc du Château, IFBL: G6.46, 10-09-1950 (Forêt de ravin à Erables et Frênes), *Darimont* z.n. (LG) (vermeld in *Darimont* 1973: tab. 43, als "*aspideus*"); Durnal, IFBL: ± H5.28, 27-9-1945, calcaire, *Darimont* z.n. (LG, als "*aspideus*"); Merlemont, IFBL J5.12, 26-08-1965, *Querceto-Carpinetum*, *Heinemann* 3791 (BR, als "*aspideus* var. *flavidus*"); Matagne-la-Grande, bois des Mires, IFBL J5.32.13, 5-09-1971, dans une hêtraie calcicole, *Marchal* 71.102 (BR & LG); *ibid.*, *Querceto-Carpinetum*, 9-10-1976, *Marchal* z.n. (LG) (vermeld in *Nat. Mosana* 30: 160); *ibid.*, 3-10-1984, *Fagus-Carpinus-Quercus*-bos op kalkplateau, *Tjallingii-Beukers* z.n. (BR) (vermeld in *Nat. Mosana*. 39: 73, als "*aspideus*"); Treignes, Bois de Matignolles, IFBL J5.33, 23-09-1986, *Quercus-Carpinus-*

Corylus-Fagus-bos op kalkplateau, *Tjallingii-Beukers* z.n. (BR); [? env. de Nismes, leg. Mlle Cornu], 2-10-1935, *Beeli* 1785 c. icon. (BR) (vermeld in *Nat. Belges* 16: 204, als "*aspideus*"); Han-s-Lesse, Grande-Tinaintmont, IFBL J6.25, 19-08-1951, chênaie à chênes pubescents, *Dambon* z.n. (LG) (vermeld in *Darimont* 1973: tab. 36, als "*aspideus*"); Ave: Le Roptai, IFBL J6.33.-21, 12-09-1975, in een *Quercus-Fagus-Carpinus-Corylus*-bos op kalk, *Tjallingii-Beukers* z.n. (BR) (vermeld in *Nat. Mosana* 30: 93); Auffe, IFBL J6.33, 30-09-1956, *Querceto-Lithospermetum*, *Darimont* z.n. (LG, als "*aspideus*"); Belvaux, Bois Banal, IFBL J6.35.11, 08-09-1975, *Tjallingii-Beukers* z.n. (BR) (vermeld in *Nat. Mosana* 30: 93). Lotharingen: Etalle, Bois de la Voline, IFBL L7.43.44, 21-08-1993, *Pulmonario-Carpinetum*, sous *Carpinus*, *Fraxinus* et *Crataegus*, *Fraiture* 1877 (BR).

3. *LACTARIUS ASPIDEUS* (Fr.: Fr.) Fr. — Dwergmelkzwam — Kaart 3

Syn.: *Lactarius roseoviolascens* (Lasch) Romell

Voor een volledige beschrijving of goede kleurfoto van deze soort verwijzen we naar Dähnke (1993), Gropelier (1973), Korhonen (1984, met foto's) en Marchand (1980: pl. 527, maar foto niet erg representatief).

L. aspideus werd, voor zover bekend, pas in 1981 voor het eerst met zekerheid in België gevonden, nl. tijdens de buitenlandse werkweek van de Nederlandse Mycologische Vereniging in de Hoge Venen. In de gepubliceerde vindlijst (Vellinga 1986) wordt deze vondst wel over dezelfde kam geschoren als enkele vondsten van *L. flavidus* (alle als "*L. aspideus*"). Oudere Belgische literatuur- opgaven van *L. aspideus* betreffen ook steeds *L. flavidus*.

Ecologie en verspreiding:

Lactarius aspideus groeit in natte wilgenstruwelen (*Salix*) of elzenwilgenbroeken op eerder zure bodem. ZZ in Ardennen (maar waarschijnlijk ondervertegenwoordigd op de kaart); ZZ in Kempen; elders op te sporen. In Zoerselbos werd de soort twee jaar na elkaar waargenomen (1983-1984), maar later niet meer terug gezien (biotoopdestructie).

Onderzocht materiaal:

Kempen: Zoersel, Zoerselbos, IFBL C5.13.32, 29-09-1984, vochtige Populierenaanplant met wilgen op lichte kleibodem, *De Meulder* 3312 (BR, als "*flavidus*"); Oelegem, Vrieselhof, IFBL C5.22.13, 5-08-1989 & 19-08-1989; elzenwilgenbroek, *De Meulder* 3084 & 2884 (BR) (als "*uvidus*"); (?) Schoten, Schotenhof, in kruidtuin, IFBL C4.18, 01-11-1930, in dode bladeren van grachtboord in jonge beukendreef, *Imler* z.n. (BR, als "*uvidus*") (*). **Ardennen:** Butgenbach, langs oever stuwmeer, IFBL G8.47, 16-9-1981, op de grond onder *Salix cinerea*-bosjes, *Tjallingii-Beukers* z.n. (BR) (vermeld in Nat. Mosana 39: 73); Straimont, Wautiënau, IFBL L6.27.23, 24-09-1994, een 20-tal exemplaren in een venig wilgen-berken-hazelaarstruweel bij een volgroeide *Picea*-aanplant, samen met *Lactarius trivialis*, *L. glyciosmus*, *L. pyrogalus* en *Russula claroflava*, *Verbeken* 94.762 (GENT, LG). (*) Opm.: de determinatie van dit exsiccataat levert problemen: de sporen en kleur van het materiaal komen zeer goed overeen met typisch materiaal van *L. aspideus*, maar het betreft een

ongewoon groot vlezig exemplaar en ook de notities betreffende het biotoop doen twijfels rijzen.

4. *LACTARIUS UVIDUS* (Fr.: Fr.) Fr. — Violetlekkende melkzwam — Kaart 4

Voor een volledige beschrijving of goede kleurfoto van deze soort verwijzen we naar Dähnke (1993), Korhonen (1984; de foto onderaan p. 128 betreft misschien de var. *candidulus*), Marchand (1980: pl. 530) en Phillips (1981).

De eerste gegevens betreffende het voorkomen van deze soort in België zijn terug te vinden in Lambotte (1880), die de soort aantrof in de loofbossen rond Verviers.

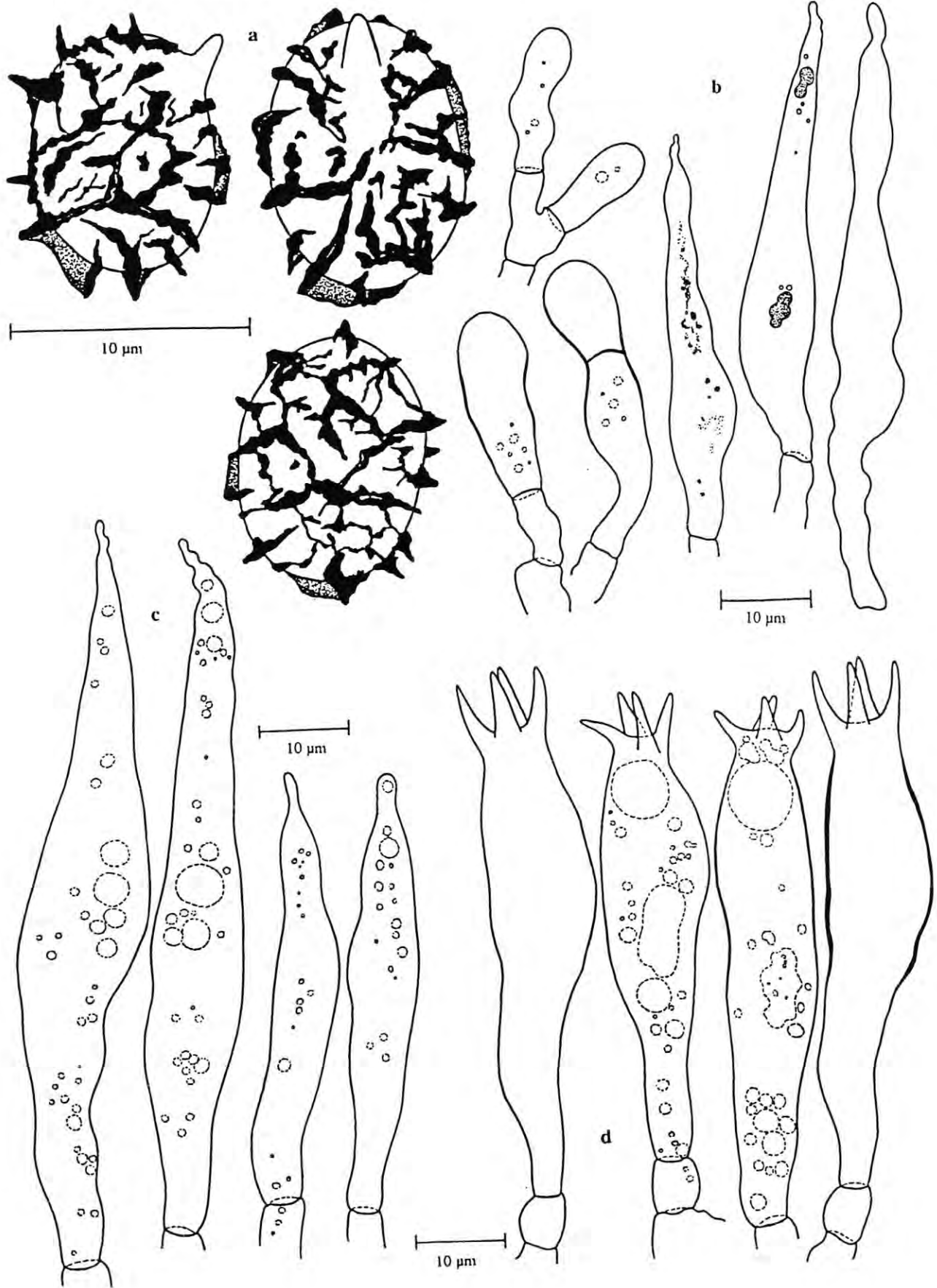
Ecologie en verspreiding:

VZ-Z in Maasdistr., Z-ZZ in Ard.; ZZ in Loth.; ZZ en wellicht verdwenen (?) uit Kemp., Brab.; elders ontbrekend. Tijdens het eerste Europese Mycologisch Congres werd ook een vondst van *L. uvidus* gemeld aan de kust (De Haan, Lambinon 1957), wat ons zeer onwaarschijnlijk lijkt.

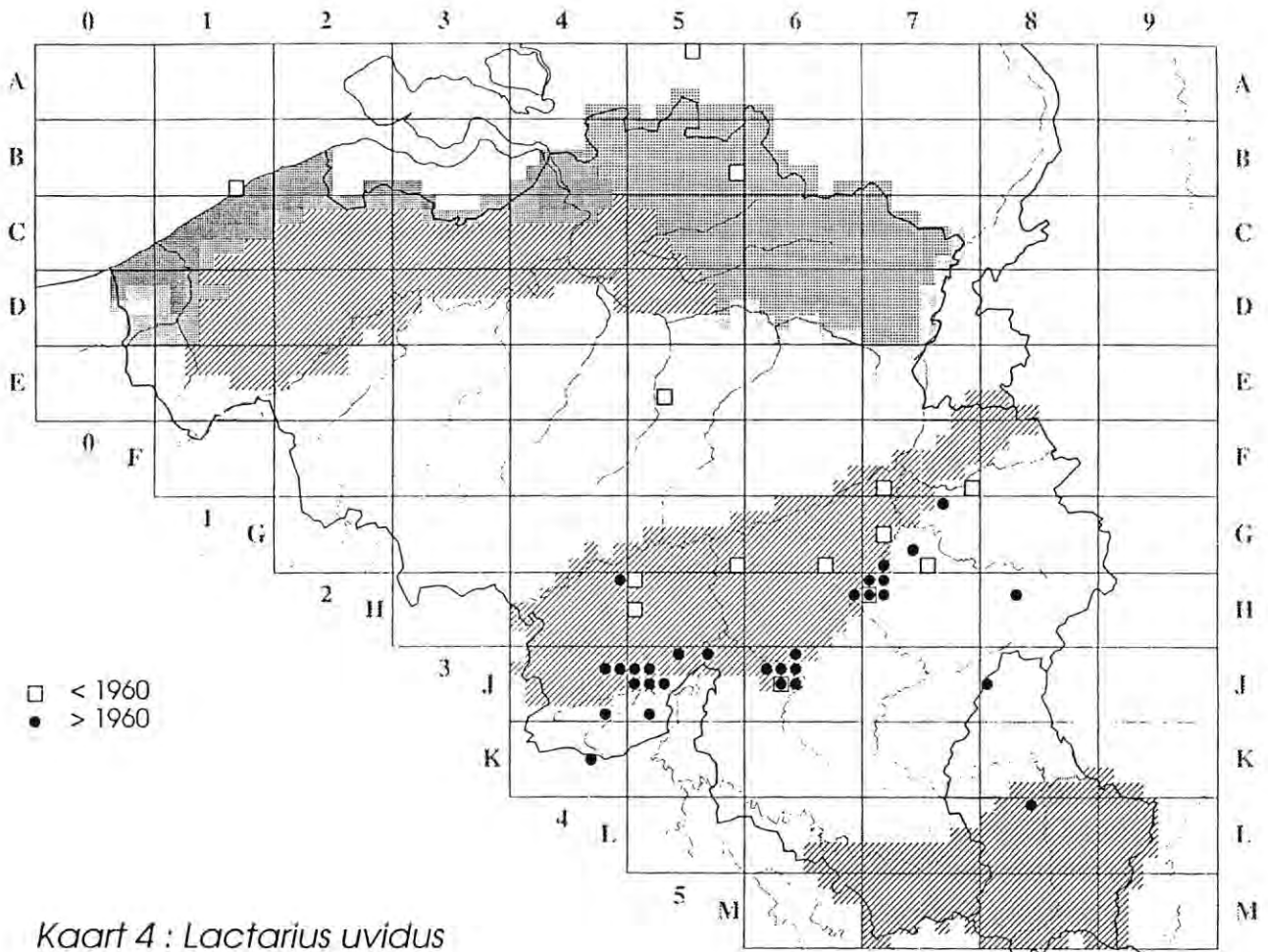
In de literatuur wordt Berk (*Betula*) vaak genoemd als mycorrizapartner, daarnaast ook wilgenstruweel (*Salix*), en zelden ook in *Picea*-aanplanten. Heinemann & Darimont (1956) noemen neutrofiel elzenbos (*Alnetum glutinosae*) en struweel van Geoorde wilg (*Salix aurita*) met Sporkehout (*Frangula alnus*) als representatieve groeiplaatsen in België. De groeiplaatsen zouden meestal vochtig of moerassig (hygrofiel) zijn en vaak kruidrijk of grazig. Daarnaast worden ook bosranden en loofbossen vermeld. Marchand (1980) stelt dat de soort vaak ook op kalkrijk substraat wordt gevonden. Uit de zeer schaarse ecologische notities betreffende de Belgische vondsten waarover we beschikken, wordt Berk niet eenmaal vermeld (wel Spar).

Zelden wordt gewag gemaakt van vochtige biotopen en het kaartje suggereert dat de soort hier het algemeenst is in het Maasdistr., waar de kalkrijkste bodems zich bevinden. Bosranden van gemengde loofbossen met eik op kalkrijke bodem lijken hier een belangrijk biotoop te zijn. De vindplaatsen in het Ardens district zijn waarschijnlijk gecorreleerd met een rijkere bodem in de valleien (colluviale afzetting van nutriënten, plaatselijk hogere pH). Meer veldobservaties (notities over standplaats bij exsiccata voegen!) zijn nodig om hierin duidelijkheid te scheppen. Op het kaartje werd een onderscheid gemaakt tussen de vondsten vóór 1960 en deze erna, waaruit blijkt dat er geen recente gegevens zijn voor het noordelijk deel van het land.

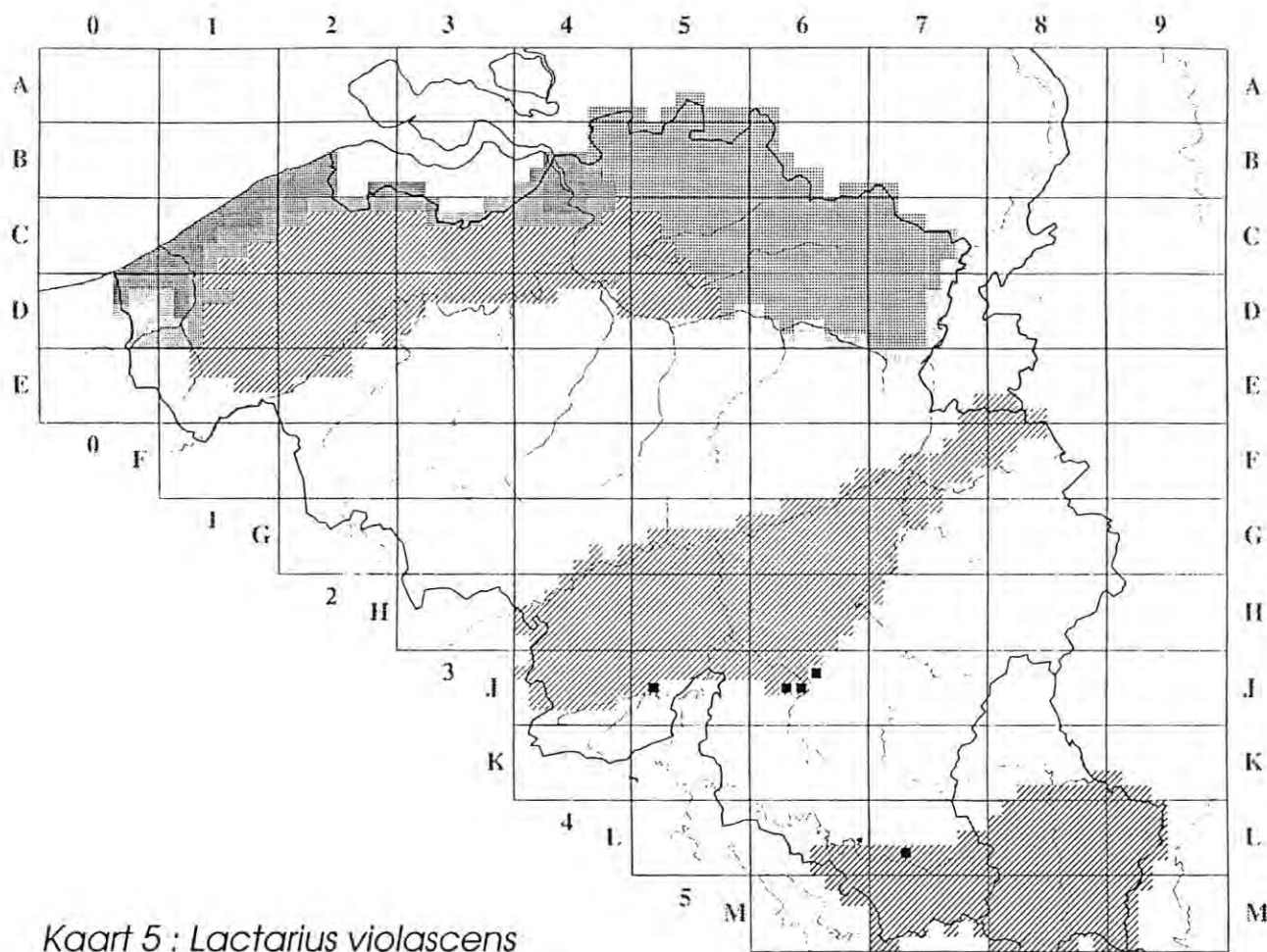

Onderzocht materiaal:

Kempen: Turnhout, dreef Magna, IFBL B5.48, 05-10-1943, *Tuymans* (BR) & *Darimont* z.n. (LG). **Brab. distr.:** Nethen, IFBL E5.43, 19-09-1944, *Alnetum*, *Heinemann* z.n. (BR). **Maas-distr.:** Seraing, Bois de la Vècquée, IFBL ± F7.52, 13-08-1942, *Darimont* 721 (LG); Grandhan, partie W du Bois de Grandhan, au bord de la route de Melreux, IFBL ± H6.28, chênaie à charmes de Famenne, 5-10-1969, *Demoulin* & *Lambinon* z.n. (LG) (vermeld in Nat. Mosana 22: 180); Biron, bois mêlés, IFBL H7.21, 02-10-1949, *Darimont* z.n. (LG, als "*uvidus* var. *violascens*"); *ibid.*, 09-10-1955, *Darimont* z.n. (LG); Soy, près du village de Biron, IFBL H7.21, chênaie avec prunelliers sur sol argileux, 15-09-

1988, *Chaspierre*, *Noël* & *Demoulin* z.n. (LG); Biron, IFBL H7.21.24, 17-9-1994, *De Meulder* 10027 (BR); Wéris, en bordure de la route Barvaux-Erezée, aux confins de Barvaux, IFBL H7.22, bois mêlés entrecoupés de pelouses, sur schistes frasniens plus ou moins calcaireux, 17-10-1969, *Damblon* & *Beaujean* z.n. (LG) (vermeld in Nat. Mosana 22: 187); Villers-s-Lesse, bois dit Rauhisse, IFBL J6.23.33, chênaie sur schistes de Famenne, 03-09-1972, *Lambinon* & *Marchal* z.n. (LG) (vermeld in Nat. Mosana 26: 35); *ibid.*, lisière de chênaie sur schistes de Famenne, 19-10-1973, *Lambinon* z.n. (LG) (vermeld in Nat. Mosana 27: 161); *ibid.*, 19-10-1975, *Demoulin* z.n. (LG) (vermeld in Nat. Mosana 29: 184); Eprave, IFBL J6.24, 15-10-1963, *Querceto-Carpinetum*, *Heinemann* 3472 (BR); Auffe, IFBL J6.33, 30-09-1956, *Querceto-Lithospermetum*, *Darimont* z.n. (LG). **Ardennen:** Ferrières, Bois de Saint-Roch, IFBL G7.44, chênaie mélangée, 08-10-1976, *Damblon* z.n.

← Fig. 6 — *Lactarius violascens*. a: sporen, b: elementen van de snede, c: macropleurocystidia, d: basidia (*Fraiture* 1713).

Kaart 5 : *Lactarius violascens*

(LG) (vermeld in Nat. Mosana 30: 160); Werbomont, Bois de Arsins, IFBL G7.55, pessière sur *Callunetum*, 01-10-1950, Darimont z.n. (LG).

5. LACTARIUS VIOLASCENS (J. Otto: Fr.) Fr. — Kaart 5

Voor een volledige beschrijving of goede kleurfoto van deze soort verwijzen we naar Cetto (1984: pl. 1498), Dähnke (1993), Marchand (1980: pl. 528) Michael & Hennig (1970) en Courtecuisse & Duhem (1994).

De soort werd voor het eerst in België gevonden door Darimont in 1950.

Ecologie en verspreiding:

In de literatuur vindt men slechts schaarse gegevens over de ecologie van deze in België zeer zeldzame loofbossoort (*Quercus*, *Carpinus*). In België komt hij blijkbaar steeds voor in uur-

hokken waar ook steeds *L. flavidus* voorkomt (gemengd loofbos op kalkbodem), zij het steeds in kleine aantallen: ZZ in Maasdistr., Loth. (1 waarneming); elders: wellicht ontbrekend.

Onderzocht materiaal:

Maasdistr.: Han-s-Lesse, Grande Tinaumont, IFBL J6.25, *Querceto-Lithospermetum*, 24-09-1950, Darimont z.n. (LG). **Lotharingen:** Villers-sur-Semois, Bois sans Nom, IFBL L7.43, 02-10-1992, *Pulmonario-Carpinetum*, *Fraiture* 1713 (BR).

Oproep

Het is duidelijk dat onze kennis van deze melkzwammen nog hiaten vertoont: bestaat *L. luridus* en komt deze in België voor?, wat is de biotoop van *L. uvidus*?, hoe zeldzaam is *L. aspideus*? Zijn deze soorten bedreigd zoals in de buurlanden? Enkele vragen waarop we graag een meer genuanceerd antwoord zouden willen geven. We

zouden het dan ook op prijs stellen, dat wie over aanvullende informatie (bv. verspreidingsgegevens) beschikt, deze aan ons zou doorspelen. Graag controleren wij ook determinaties van exsiccata uit jullie herbaria. Wie ons vers materiaal kan brengen, wordt zeker getrakteerd...

Referenties

- ARNOLDS E. (1989) — A preliminary Red Data List of macrofungi in the Netherlands. *Persoonia* **14**: 77-125.
- BEELI M. & HEINEMANN P. (1938) — Liste des Agaricales récoltées en Belgique. *Nat. Belges* **19**: 217-220.
- BON M. (1980) — Clé monographique du genre *Lactarius* (Pers. ex Fr.) S.F. Gray. *Doc. Mycol.* **10**(40): 1-85.
- BON M. (1983) — Notes sur la systématique de genre *Lactarius*. *Doc. Mycol.* **13**(50): 15-26
- BUYCK B. (1988) — Twee zeer zeldzame Melkzwammen uit het natuurreservaat Berg (provincie Brabant). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **88**: 66-72.
- BUYCK B. & SCHOONACKERS M. ("1987", gepubl. 1986) — Het genus *Lactarius* Fries in Vlaanderen, een microscopische studie (deel 1). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **87**: 11-25; deel 2 (1987): **87**: 34-46; deel 3 (1987): **87**: 110-119.
- BUYCK B. & VAN NIEUWENHOVE H. ("1988", gepubl. 1987) — Het genus *Lactarius* Fries in Vlaanderen, een microscopische studie (deel 4). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **88**: 10-23.
- CETTO B. (1978) — Der grosse Pilzfürher, Bd. 2. München, Bern, Wien, BLV Verlagsgesellschaft.
- CETTO B. (1984) — Der grosse Pilzfürher, Bd. 4. München, Wien, Zürich, BLV Verlagsgesellschaft.
- COURTECUISSIE R. & DUHEM B. (1994) — Les champignons de France. Paris, Ecléctis.
- DÄHNCKE R.M. (1993) — 1200 Pilze in Farbphotos. Stuttgart, A.T. Verlag.
- DE LANGHE J.E., DELVOSALLE L., DUVIGNEAUD J., LAMBINON J. & VANDEN BERGHEN C. (1988) — Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden (Pteridofyten en Spermatofyten). Tweede druk. Patrimonium Nat. Plant. België.
- FRAITURE A., HEINEMANN P. MONNENS J. & THOEN D. (1995) — Distributiones fungorum Belgii et Luxemburgi. II. *Scripta Bot. Belgica* **12**: 1-136.
- GROSPÉLIER L. (1973) — *Lactarius aspideus* (Fries), espèce inconnue des mycologues français. *Bull. Mens. Soc. Linn. Lyon* **42**: 272-280.
- HEINEMANN P. & DARIMONT F. (1956) — Premières indications sur les relations entre les champignons et les groupements végétaux de Belgique. *Nat. Belges* **37**: 141-155.
- HESLER L.R. & SMITH A.H. (1979) — North American species of *Lactarius*. Ann Arbor, The University of Michigan Press.
- KORHONEN M. (1984) — Suomen rouskut. Helsinki, Otava.
- LAMBINON J. (1957) — Champignons observés en Belgique au cours de la Première Session européenne de Mycologie (15-22 septembre 1956). *Bull. Trim. Soc. Mycol. France* **73**: XXXV-L.
- LAMBOTTE J. (1880) — Flore mycologique belge I.
- LAVORATO C. (1990) — *Lactarius flavidus* Boud. *Schweiz. Z. Pilzk.* **68**: 147-152.
- MARCHAND A. (1980) — Champignons du Nord et du Midi 6. Lactaires et pholiotés. Perpignan.
- MICHAEL E. & HENNIG B. (1970) — Handbuch für Pilzfreunde. V. Milchlinge (Lactarii) und Taublinge (Russulae). Jena, Fischer.
- NEUHOFF W. (1956) — Die Milchlinge (Lactarii). Pilze Mitteleuropas IIb.
- PHILLIPS R. (1981) — Paddestoelen en schimmels van West-Europa. Antwerpen, Spectrum.
- VELLINGA E.C. (& coll.) (1986) — Contribution à la connaissance de la flore mycologique de la Haute Belgique. Cinquième inventaire. *Nat. Mosana* **39**: 63-80.

Dankwoord

Wij danken de curatoren van de herbaria van Gent (GENT), Meise (BR) en Luik (LG) voor het ontlenen van het bestudeerde materiaal. De heer F. Tjallingii schonk ons welwillend zijn uit België afkomstige herbariummateriaal van *L. flavidus* en *L. aspideus* (bewaard in Meise). E. Vandeven leverde ons de waarnemingen die opgeslagen zijn in FUNBEL, het gegevensbestand van de Antwerpse Mycologische Kring (waarnemingen van J. Volders, H. De Meulder en de Nederlandse Mycologische Vereniging). Tenslotte werd ons door A. Fraselle, A. Marchal, P. Pirot & D. Thoen waardevolle informatie verschaft betreffende het voorkomen van bepaalde soorten in Z-België.

Adonisklokje (*Mycena adonis*) in het natuureservaat "De Gulke Putten" te Wingene

C. Verscheure (conservator)
Lindeveld 4, 8730 Beernem

Eind oktober 1994 vonden we in het natuureservaat "De Gulke Putten" te Wingene (West Vlaanderen) op het bekende perceel 157 (IFBL: D2.14.11) met relikvegetatie vochtige venige heide, een klein maar bijzonder fraai paddestoeltje dat plaatselijk vrij talrijk voorkwam: een opvallende felroze-rode hoed (bij oudere exemplaren flets en verbleekt) minder dan 2 cm op een freel doorschijnend wit steeltje, onderaan behaard, wortelend en vaak diep (tot 4 cm) tussen de verveenmeste vegetatie te vinden, zodat meestal alleen de rode klokjes zichtbaar zijn. Dit paddestoeltje werd door ons gedetermineerd op 25 oktober als Adonisklokje (*Mycena adonis*).

Dank zij de vorstvrije novembermaand konden regelmatig opeenvolgende "vlagen" jonge paddestoelen waargenomen worden. Bij een terreinbezoek op 9 november werden minstens 92 vruchtlichamen geteld.

De plaatselijke vegetatie werd door Herman Stieperaere in 1973 beschreven als vochtig *Violion caninae*; onder invloed van het gevoerd natuurbeheer en de veranderende abiotische milieufactoren trad geleidelijk verschraving, vernatting en verzuring op met toename van veenmossen.

Van het Adonisklokje is bekend dat het zeldzaam is; het staat in Nederland op de voorlopige Rode Lijst, behorend tot de categorie "bedreigde soort" (Arnolds 1989). Het is een indicator van een hoge zuurtegraad.

De evolutie van deze soort zal gevolgd en onderzocht worden. Wellicht is deze opmerkelijke verschijning een indicator van de verdergaande verzuring van het perceel.

In hoeverre het sedert drie jaar gevoerde beheer met kortstondige nabeweidings in september deze soort heeft gestimuleerd blijft een open vraag.

Nieuwtjes uit de tijdschriften

K. Van de Put

Rivista di Micologia (1994)

XXXVII,1

A. Gennari bespreekt verschillende interessante paddestoelen uit Italië: *Camarophyllospora foetens*, *C. schulzeri*, *C. atropunctata*, *Agaricus menieri*, *A. devoniensis*, *Hebeloma albidum*, *H. cistophilum* en *Pluteus pseudoroberti*, alle met kl.foto en microtekening. *Richoniella leptonisporea*, een nieuwe truffel voor Italië, wordt voorgesteld door M. Sarazini (micro- en kl.fot.) en *Tubaria pallidospora* (kl.foto en microtek.) wordt behandeld door E. Bizio et al. Verder zijn er nog bijdragen over *Entoloma rubellus* (microtek. en kl.foto), *Agaricus macrosporoides* (kl. foto), *Mycenella bryophila* en *M. rubropunctata* (kl.foto en microtek.), *Disciotis venosa* f. *radicans* f. nov. (kl.foto en microtek.) en een verdere inleiding tot de studie der schimmels door A. Cagnolati met microtek. en microfoto's en een sleutel tot de genera der *Mucorales*.

XXXVII,3

Maria Basso brengt *Lactarius pterosporus*, *L. acris* en *L. fuliginosus* (met kl.foto en microtek.). *Boletus dryophilus* (?*Xerocomus rubellus* Quélet) is nieuw voor Europa en wordt voorgesteld door G. Simonini met kl.foto en microtek., en wordt vergeleken met *B. chrysenteron*, *B. rubellus* en *B. pruinosus* (microtek. hoedhuiden). *Suillus granulatus* f. *marchandii* f. nov. wordt gebracht door G. Moreno et al. (kl.foto) en B. Gasparini vindt *Cortinarius aurilicis* (kl.foto en microtek.). M. Sarazini bespreekt het genus *Rhizopogon* met sleutel, microtek. en kl.foto van *R. luteolus*, *R. vulgaris* var. *vulgaris* en var. *intermedius*, en *R. roseolus*. Enkele interessante zwammen uit de streek van Lucca worden voorgesteld door R. Narducci et al. met aquarel en microtek.: *Agaricus gennadii*, *Tulostoma squamosum* en *Bolbitius demangei*.

Rheinland-Pfalzisches Pilz Journal

Heft 3 (1) (1993)

B. Grauwinkel bespreekt een vondst van *Xenolachne longicornis* (microtek. en microfoto) en J. Häffner stelt het genus *Aleuria* voor met een sleutel tot de soorten en beschrijving en microtek. van *A. aurantiaca*, *A. bicucullata*, *A. cestrica*, *A. congrex*, *A. exigua*, *A. luteonitens*, *A. murreeana* en nog enkele andere twijfelachtige soorten, alle met uitgebreide microtek. en vergelijkende sporentafel. *Typhula hyalina* wordt besproken en getekend door W. Beyer; er is nog een sleutel tot de Noorse vertegenwoordigers uit de geslachten van *Biscognauxia* en *Hypoxylon* naar Grauwinkel et al., enkele nieuwe vondsten voor het Wittgensteinerland: *Cortinarius balteatus* en *Hygrocybe perplex* (beide met micro- en macrotek.) en nog een artikel van F. Kasperek omtrent enkele kleinsporige *Psilocybe* soorten: *P. crobula*, *P. inquilina*, *P. muscorum*, *P. montana* en *P. physaloides*.

Heft 3 (2) (1993)

Diderma alpinum en *D. psittacini* worden besproken en getekend door Marianne Runck, H. Waldner handelt over de essenbegeleider, *Cryptosphaeria eunomia* en A. Gminder over *Graddonina coracina*. In recente ascomyceten vondsten XII van J. Häffner komen hier aan bod met zijn gekende uitgebreide microtekeningen: *Smardaea amethystina*, *Scutellinia claviseta* sp. nov., *Pachyella celtica* comb. nov., *Peziza howsei*, *P. nivalis* (met sleutel tot de "sneeuw-Peziza's"), *P. megalochondra*, *P. pseudoammophila*, *P. subisabellina*, *Sowerbyella brevispora*, *S. densireticulata*, *S. radiculata* (met sleutel van Moravec tot 13 soorten en 1 variëteit) en verder met nog wat gegevens over opvallende *Helvella* vondsten.

Heft 4 (1) (1994)

H. Waldner bespreekt *Pseudomassaria chondrospora* (microtek.) en M. Eckel vermeldt een vondst van *Ramphoria pyriformis* in Saksen (microtek.). G. Kriegelsteiner en J. Häffner stellen *Stromatinia rapulum* als nieuw voor voor West-Duitsland (microtek.) en Suzanne Philippi gaat in op een recente vondst van *Helvella alpestris* met uitgebreide macro- en microtek. J. Häffner bediscussieert het genus *Flavoscypha* naar aanleiding van het vinden van *F. cantharella* en *F. phlebophora*, beide met uitgebreide microtek. Dezelfde auteur brengt dan een zeer diepgaand artikel over het genus *Morchella* met een sleutel van Jacquetant, om verder nog te besluiten met een verslag van een mycologische

voorjaarsreis door Frankrijk.

Heft 4 (2) (1994)

Strobilurus stephanocystis, *S. tenacellus* en *Lacrymaria lacrymabundi* worden besproken met uitgebreide microtek. en cystidogram door J. Häffner. G. Kriegelsteiner behandelt de geschiedenis, morfologie en taxonomie van de op de rode lijst staande *Aleurodiscus disciformis*, met microtek. en verspreidingskaart. H. Waldner stelt *Saccolobium sepincola* voor (microtek.) en J. Häffner de geslachten *Marcelleina* en *Greletia* en verdere soorten van de onderfamilie der *Aleurinoideae* met sleutels van de *Aleurinoideae*, van *Marcelleina*, *Greletia* (= *Plicaria*), en *Aleurina* en beschrijvingen van *M. persooni*, *M. rickii*, *M. pseudoanthracina*, en *M. planchonis* (= *M. atroviolacea*) alle met microtek. en sporentafel.

Mycological research Vol. 98 (1994)

In dit zeer fundamenteel wetenschappelijk tijdschrift vinden wij slechts af en toe iets dat de gewone amateurmycoloog kan boeien. Een interessante toepassing vinden wij in een artikel van T. Lassoë en S. Rosenthal waar door middel van elektroforese wordt aangetoond dat de bulbos van *Rhodocybe stangliana*, voorheen beschreven als *Squamanita*, in feite van een andere geparasiteerde fungus afkomstig is. K.H. Larsson ontrafelt het *Trechispora mollusca* complex op basis van de constante morfologie van de calciumoxalaat kristallen: *T. candidissima* met "rod like aggregates", *T. mollusca* met "aggregated pyramids" en *T. hymehocystis* met "single rhomboidal plates". In zijn *Tulasnella* studies uit Devon bespreekt P. Roberts de langsporige soorten alle met microtek.: *T. calospora*, *T. deliquescens* (= *T. rosella*), *T. quasiflorens* sp. nov. en *T. brinkmanii*. In dezelfde jaargang bespreekt schrijver ook nog de globose- en ellipsoidsporige *Tulasnella*'s uit Devon: *T. violea*, *T. eichleriana*, *T. pinicola*, *T. albida*, *T. pruinosa*, *T. pallida*, *T. cystidiophora*, *T. thelephorea*, *T. bourdotii* en *T. hyalina* eveneens alle met uitgebreide microtek. Verder vinden wij nog de beschrijving van *Maserella radicola* sp. nov. een kleine stipitate hypogaeë species uit de *Leotiales*.

Mycologia 86 (1994)

In dit eveneens zeer wetenschappelijk tijdschrift brengt K. Wells een nieuw taxonomisch concept voor de Heterobasidiomyceten gebaseerd op de

structuur van het septale porusapparaat, met microtek. en elektr.microfot. C. Rogerson en G. Samuels bespreken 13 agaricole *Hypomyces* soorten met sleutel, sporetekening en microfot. van *H. armeniacus*, *H. banningiae*, *H. hyalinus*, *H. lactifluorum*, *H. lateritius*, *H. lithuanicus*, *H. luteovirens*, *H. macrosporus*, *H. odoratus*, *H. patchii*, *H. porphyreus*, *H. succineus* en *H. tremellicola*. microfotek. en sporentafel.

Cryptogamie mycologie (1994)

A. Banares et al. gaan verder met hun studie van de *Agaricales* van de Canarische eilanden met microtek van *Clitocybe abundans*, *Hygrocybe persistens*, *Mycena alba*, *M. rorida*, *M. speirea* en *Pluteus podospileus* terwijl M. Heykoop et al. interessante *Agaricales* brengen uit het Spaanse Guadalajara met microfot. en sporescans van *Coprinus megaspermus*, *Cortinarius huronensis*, *Entoloma majoloides*, *E. sericeonitens*, *Galerina tibiicystis*, *Hebeloma calyptosporum*, *Mycenella bryophila*, *Omphalia baeospora*, *Pluteus luctuosus*, *Ramicola centunculus* en *Tricholomopsis decora*. Pyrenomyceten van Menorca worden bestudeerd door J. Checa et al. met microfoto van *Phaeosphaeria herpotrichoides*, *P. typharum*, *Leptosphaeria sicula*, *L. tetonensis*, *Lophiostoma vicinum*, *Podospora horridula* en *Acanthostomella tomicum*. J. Boidin en G. Gilles bespreken de *Sistotremateae* van Reunion met een sleutel tot de *Sistotrema*'s. *Agaricales* uit Andaloesië worden gebracht door G. Moreno et al. met microfoto's van: *Gymnopilus suberi*, *Hebeloma danicum*, *H. mesophaeum* var. *lacteum*, *H. sacchariolens* var. *pallidoluctuosum*, *Lactarius luteolus*, *Pluteus plautus*, *Russula bresadoliana*, *R. fragrantissima*, *R. graveolens* var. *megacantha* en var. *purpurata*, *R. grisea*, *R. parazurea* en *R.*

vinosobrunnea. Verder bestuderen I. Khabar et al. nog de structuur van de truffel *Terfezia leonis* met microtek. en scanfoto.

C. Moreno et al. bespreken ook nog *Agaricales* uit de Spaanse kuststreken met microfoto's van *Calocybe chrysenteron* var. *juncicola*, *Conocybe dunensis*, *Inocybe arenicola*, *Lepiota brunneolilacea*, *Marasmiellus trabutii*, *Marasmius epiphyllus*, *Melanoleuca polioleuca*, *Omphalina galericolor* en *Rhodocybe malençonii*.

Russulales news 3 (maart 1995)

In deze derde editie zoekt B. Buyck naar een integrale benadering van de taxonomie der *Russulales* die voorheen uitsluitend gebaseerd was op de in Europa voorkomende taxa. De nieuw ontdekte soorten uit de tropen met totaal andere morfologie zoals de annulate, pleurotoïde, lignicole soorten of soorten met donkerbruine sporee maken echter een totaal nieuwe visies op deze geslachten noodzakelijk. Zowel met de morfologische als geologische kenmerken dient rekening gehouden te worden bij deze paddestoelen die vermoedelijk ooit in de warmere streken ontstonden. Aan hand van enkele voorbeelden wordt gewezen op de mogelijkheid dat sommige goed ingeburgerde indelingen in de toekomst zullen moeten verdwijnen.

Vervolgens geeft A. Verbeken een volledige beschrijving, met microtekeningen, van de nieuw beschreven *Lactarius edulis* Verbeken & Buyck die gepu bliceerd werd in: "Ubobwa: champignons comestibles du Burundi". De rest van het tijdschrift wordt gevuld door de opgave van nieuw beschreven taxa (Buyck) en een lijst van recente publikaties over de *Russulales*.

Verzoek om medewerking

Ter Kamerenbos

Sinds 1 juli j.l. loopt vanuit de Nationale Plantentuin in Meise in opdracht van het Brussels Instituut voor Milieubeheer een mycologisch onderzoeksproject betrekking hebbend op voornamelijk het Ter Kamerenbos (Bois de la Cambre) en zo mogelijk ook een beperkt deel van het aangrenzende Zoniënbos (Bosvoorde/Boitsfort en Ukkel/Uccle), dat behoort tot het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Getracht zal worden een vergelijking te maken tussen oude en nieuwe gegevens om te zien of er een trend van voor- en achteruitgang van bepaalde soorten of soortengroepen valt waar te nemen en zo ja, dit dan trachten te verklaren uit processen die in of nabij het parkbos hebben plaatsgevonden.

Oude gegevens worden in eerste instantie verkregen uit de literatuur (Bommer en Rousseau

1879 t/m 1891) en het herbarium van de Plantentuin. Dit wordt aangevuld met gegevens uit beschikbare excursieboekjes.

Het totaal aan gegevens en vooral die uit deze eeuw is tot op heden tamelijk summier, vandaar mijn verzoek om aanvullende gegevens. Dus bezit u zelf oude of recente gegevens van in eerste instantie het Ter Kamerenbos, maar ook die van het aangrenzende Zoniënbos of kent u iemand die deze gegevens zou kunnen hebben, schroom niet om mij dat te laten weten. Ook andere dan de reeds genoemde literatuur en al of niet officieel gepubliceerde excursielijsten zijn zeer welkom.

Tevens zou ik het zeer op prijs stellen indien er mycologen zouden zijn die samen met mij en/of alleen één of enkele malen een bezoek aan het terrein willen brengen. Meerdere ogenparen zien meer dan één paar en een specialist ziet dingen die een generalist niet ziet.

Dit alles te samen zal kunnen leiden tot een vollediger overzicht over het voorkomen van soorten in heden en verleden en zal tot meer verantwoorde verklaringen aangaande mogelijk te constateren voor- en achteruitgang kunnen leiden.

Vanzelfsprekend zullen gegevensverstreckende personen in de rapportage genoemd worden. Nogmaals schroom niet om contact met mij op te nemen. Bij voorbaat dank!

Jan Schreurs
Nationale Plantentuin van België
Domein van Bouchout
B-1860 Meise
Tel. 02-269.39.05 toestel 409
's avonds (ma, di, wo, do) 09-228.80.86
in het weekend 00-31-5920-89489.

Demonstratiedagen in het "Vrijbroekpark" 7 en 8 oktober 1995

De A.M.K. organiseert demonstratiedagen op zaterdag 7 en zondag 8 oktober 1995 in het provinciaal domein "Vrijbroekpark" te Mechelen.

Beide dagen zijn er demonstratiewandelingen in het domein om 10 uur, 14 uur en 15 uur 30. Deze wandelingen vertrekken aan het wachtlokaal der parkwachters. In het wachtlokaal worden demonstraties gegeven over het determineren van paddestoelen met de microscoop.

Vanaf de hoofdingang van het domein (Vrijbroekstraat) zullen de provinciale diensten aanduidingen naar het wachtlokaal plaatsen.

Het Vrijbroekpark is bereikbaar door vanaf de E19 uitrit 9 (Mechelen Noord) richting Mechelen te rijden vervolgens richting Leuven/Brussel volgen. Vlak voor de Brusselse Poort rechts afslaan, vanaf daar is het "Vrijbroekpark" bewegwijzerd.

De opbouw gebeurt op vrijdag 6 oktober vanaf 16 uur. Om uitleg te verstrekken rekenen we op onze ervaren leden.

Paddestoelententoonstelling in het "Peerdsbos" 14 en 15 oktober 1995

Onze jaarlijkse paddestoelententoonstelling gaat door op zaterdag 14 en zondag 15 oktober 1995 in de lokalen van Kindervreugd in het "Peerdsbos" te Brasschaat. Openingsuren van 10 tot 17 uur.

Het opbouwen van de tentoonstelling gebeurt vrijdag 13 oktober vanaf 17 uur. Helpende handen zijn van harte welkom! Personen die tijdens de tentoonstelling uitleg willen geven aan de bezoekers zullen met open armen ontvangen worden.

Vergaderingen

De vergaderingen gaan door in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19u30 gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen.

dinsdag 10 oktober	Determinatieavond	
dinsdag 24 oktober	Het één en ander over het geslacht <i>Pluteus</i>	J. Schreurs
dinsdag 14 november	Een poging tot het macroscopische herkennen van <i>Russula</i> 's	G. Lejeune
dinsdag 28 november	Het meten van sporen	J. Schavey
dinsdag 12 december	Kenmerken van de plaatjeszwammen (initiatie-avond)	A. de Haan
dinsdag 26 december	Myxo-verrassingen van 1995 (dia-avond)	M. de Haan

"Allerheiligen-weekend" aan de Westkust vrijdag 27 tot maandag 30 oktober 1995

Het mycologisch weekend van de Antwerpse Mycologische Kring en de Oostvlaamse Mycologische Werkgroep gaat door in het stilaan bekende vakantiehuis "Ter Helme", Kinderlaan 76, 8670 Oostduinkerke (tel.: 058/23.45.02), met volgende activiteiten:

vrijdag 27 oktober	Bijeenkomst in "Ter Helme" voor het avondmaal; nadien diaprojectie door de aanwezige deelnemers.
zaterdag 28 oktober	Dagexcursie in Wijnendaalbos langs de weg Torhout-Oostende. Bijeenkomst om 9.30 uur op de parking bij het bos en kasteel van Wijnendaal.
zondag 29 oktober	Hannecartbos te Oostduinkerke. Bijeenkomst om 9.30 uur op de parking van Ter Helme.
maandag 30 oktober	Adinkerke-De Panne, Cabourgdomlein . Bijeenkomst bij de ingang van het Melipark (langs de weg N34 van De Panne naar Adinkerke) om 9.30 uur.

Voor logies in Ter Helme (volpension, handdoeken meebrengen) inschrijven voor 1 oktober 1995 bij P. Van der Veken, Rijvisschepark 12, 9052 Zwijnaarde, tel.: 09/222.93.24 door storting van het gebruikelijke voorschot op rekening 000-0464205-60 van P. Van der Veken.

Aan de excursies afzonderlijk kan natuurlijk ook worden deelgenomen, iedereen is welkom.

Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeekia, een publikatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeek (1630-1693).

In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeekia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek.

De Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De A.M.K. is lid van het Overlegcomité van Vlaamse Mycologische groeperingen.

De AMK bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen. Alle leden hebben het recht hieruit boeken te ontlenen.

Het lidgeld bedraagt 500 fr. per jaar, buitenlandse leden betalen 550 fr. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen. Buitenlandse leden kunnen het lidgeld over maken op de postrekening nr. 000-1415744-29 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen of door een eurocheque ten voordele van de Antwerpse Mycologische Kring te sturen naar André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te 2050 Antwerpen.

AMK publikaties en reagentia voor microscopie

Bij onze bibliothecaris, Jean Schavey, kan de "Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen" bekomen worden en ook oude nummers van Sterbeekia en een set met de meest gebruikte kleurstoffen en reagentia voor microscopie.

Bij Emile Vandeven kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden.

Raad van bestuur van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: Dielen Frans, Schawijkstraat 29, 2520 Ranst, tel.: 03/353.16.21

ondervoorzitter (hoofdredacteur Sterbeekia): de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

secretaris: Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Schavey Jean, Basseliersstraat 54, 2100 Deurne, tel.: 03/322.54.52

andere bestuurders:

Lenaerts Luc, Fonteinstraat 8, 3560 Lummen, tel.: 013/52.34.99

Noten Leo, Oude Watertorenstraat 17, 3930 Hamont, tel.: 011/44.57.46 of 011/61.12.62

Vandeven Emile (ledenadministratie, secretariaat paddestoelenkartering), Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, tel.: 02/267.74.18

Volders Jos (samenstellen excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel. tel.: 014/54.91.44